

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Hana Vařílková

**Systém sociálně-právní ochrany dětí v České republice v komparaci s vybranými
členskými státy Evropské unie**

OLOMOUC 2017

Vedoucí práce: Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením Mgr. Dagmar Pitnerové, Ph.D., uvedla jsem použité literární a odborné zdroje a dodržela zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 19. 4. 2017

.....

Vařílková Hana

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Dagmar Pitnerové Ph.D., za odborné vedení a vstřícnost při zpracovávání diplomové práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Hana Vařílková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Systém sociálně-právní ochrany dětí v České republice v komparaci s vybranými členskými státy Evropské unie
Název v angličtině:	Social and legal children protection system in the Czech Republic in comparison with the selected EU member states
Anotace práce:	<p>Diplomová práce se zabývá srovnáním jednotlivých systémů sociálně-právní ochrany dětí (dále jen SPOD) ve vybraných zemích Evropské unie, kterými jsou Česká republika, Slovenská Republika a Republika Slovinsko. Hlavním cílem je popsat fungování systému sociálně právní ochrany dětí v České republice a porovnat vzájemnou provázanost jednotlivých systémů ve vybraných zemích.</p> <p>Na základě odborné literatury a odborných zdrojů v práci charakterizují fungování systému SPOD a popisují práva dítěte. Stručně vnáším pohled na historický vývoj ochrany práv dítěte. Vymezují kompetence a pravomoc pracovníků a významné dokumenty upravující práva dítěte. Práce věnuje pozornost fungování systému SPOD ve Slovenské Republice a v Republice Slovinsko. Dle komparativní metody srovnávám legislativu upravující ochranu práv dětí, jednotlivé dávky péčovské péče a jejich výši. Dále porovnávám sociální služby, které jsou zaměřeny na rodiny s dětmi a rozdíly v oprávněních a povinnostech zaměstnanců SPOD ve vybraných zemích.</p>

Klíčová slova:	Dítě, rodina, sociálně-právní ochrana dětí, komparace, legislativa.
Anotace v angličtině:	<p>The diploma thesis deals with the comparison of individual systems of social and legal protection of children (SLPCH) in selected countries of the European Union, namely the Czech Republic, Slovakia and Slovenia. The main aim is to describe the functioning of the system of social and legal protection of children in the Czech Republic and to compare mutual interconnection of individual systems in given countries.</p> <p>In the first part theoretical basis of social and legal protection of children such as characteristics of SLPCH system, child's rights, historical perspective of SLPCH, qualification and authorization of social workers and important documents concerning SLPCH are described. In the other parts of the thesis SLPCH systems in Slovakia and Slovenia are characterized.</p> <p>The practical part deals with the comparison of legislation related to child's rights protection, the comparison of individual foster care benefits and their amount. Furthermore social services focused on families with children are compared. Last but not least the comparisons of authorization and duties of social legal protection of children workers in the individual countries are discussed.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Child, family, Social and legal protection of children (SLPCH), comparison, legislation.
Přílohy vázané v práci:	Bez příloh
Rozsah práce:	87 s.
Jazyk práce:	český

OBSAH

ÚVOD	8
1 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ V ČESKÉ REPUBLICE	11
1.1 Systém sociálně-právní ochrany dětí.....	12
1.2 Historie sociálně-právní ochrany	15
1.3 Orgány sociálně-právní ochrany dětí	17
1.4 Pracovník v sociálních službách	19
1.5 Dokumenty upravující práva dítěte	21
1.6 Základní formy náhradní rodinné péče	22
1.7 Změny s novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí....	26
2 SYSTÉM SOCIÁLNÍ PÉČE O DĚTI NA SLOVENSKU	28
2.1 Legislativní opatření.....	30
2.2 Národní akční plán pro děti na rok 2013-2017	32
2.3 Současný systém náhradní rodinné péče	34
2.4 Právní úprava náhradní péče	37
3 SYSTÉM PÉČE O DĚTI V REPUBLICE SLOVINSKO	41
3.1 Orgány upravující práva dětí.....	42
3.2 Ochrana práv a zájmů dítěte.....	42
3.3 Formy náhradní rodinné péče.....	43
4 KOMPARACE	46
4.1 Cíl komparace	46
4.2 Metodologie	47
4.2.1 Komparace legislativy týkající se ochrany práv dítěte	49
4.2.2 Komparace dávek pěstounské péče.....	55
4.2.3 Komparace sociálních služeb pro rodiny s dětmi	65
4.2.4 Komparace oprávnění a povinností zaměstnanců SPOD.....	68
4.3 Shrnutí komparace.....	73
ZÁVĚR	75

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	77
SEZNAM ZKRATEK.....	86
SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	87

ÚVOD

Na vývoj dítěte působí mnoho vlivů, jedním z nich je děj biologický, kam patří porod, dále jsou to psychologické postoje, kam můžeme zařadit rodičovskou péči a výchovné působení rodičů. Pro příznivý vývoj dítěte je klíčové, aby vyrůstalo v úplné rodině, která dítěti přinese dostatek lásky a péče. Rodina jej bude podporovat ve vzdělání a nejrůznějších aktivitách pro jeho blahodárny vývoj. Bude ho podněcovat a motivovat v jeho rozvoji. Všichni rodiče by měli pečovat o své potomky s co největší láskou a poskytnout jim co největší blaho.

Téma diplomové práce jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem v rámci vysokoškolské praxe měla možnost působit jako praktikantka na oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále jen SPOD). Práce mě velmi nadchla díky její variabilnosti a z důvodu možnosti pomáhat lidem, kteří se často ocitají v nelehké životní situaci a na úkor toho často trpí jejich děti. Tato práce je velmi zajímavá, ale taky náročná, protože často rozhodujete o životě dětí a jejich budoucnosti. Ochrana práv dětí je neustále velmi aktuálním tématem, a to i díky změně, která nastala v lednu roku 2013, kdy vstoupila v účinnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD. Novelizace zákona s sebou přinesla řadu zásadních změn, které se dotkly pěstounské péče, vznikly nové instituty péče o dítě apod. Je také kladen důraz na to, aby dítě vyrůstalo v rodinném prostředí a tím pádem docházelo k utlumování ústavní péče. Změny jsou obsáhlé a přinesly a měly by nadále přinášet mnohá zlepšení v péči a v ochraně zájmů dítěte. Ochrana práv dítěte obsahuje podrobný soubor opatření, které slouží k zajištění práv a odráží se v právních předpisech v oblasti rodinně-právní, sociální, školské, zdravotní, daňové, občansko-právní, trestní apod.

Systém sociálně-právní ochrany dětí v České republice komparuji se systémem Slovenské republiky, a to z důvodu historických vazeb společného státu. Republiku Slovinsko jsem použila z důvodu sociálních a kulturních hodnot. **Hlavním cílem** diplomové práce je porovnat a charakterizovat systém SPOD ve vybraných zemích Evropské unie. V rámci této práce jsem si vybrala ke komparaci Českou republiku, Slovenskou republiku a Republiku Slovinsko. Budu se věnovat zejména fungování systému SPOD v České republice a budu porovnávat vzájemnou provázanost jednotlivých systémů.

Pro splnění hlavních cílů je nutno stanovit dílčí cíle:

- seznámit čtenáře se systémem sociálně-právní ochrany dětí v České republice
- stanovit, komu je sociálně-právní ochrana poskytována a jaká jsou práva dětí
- stručně popsat historii sociálně-právní ochrany dětí
- vymežit roli a funkci pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí
- popsat listinné dokumenty upravující práva dítěte
- vymežit formy náhradní rodinné péče
- shrnout změny novelizace zákona č. 359/1999 Sb., o SPOD
- charakterizovat sociálně-právní ochranu dětí na Slovenské republice
- charakterizovat sociálně-právní ochranu dětí v Republice Slovinsko
- komparovat systémy SPOD v jednotlivých zemích

Diplomová práce se skládá ze čtyř kapitol. Je rozdělena na teoretickou a komparativní část. V teoretické části se zaměřuji na fungování systému SPOD v České republice. Definuji pojem SPOD a zaměřuji se na práva dítěte, která jsou garantována Deklarací práv dítěte. Stručně popisuji historii od 19. století, kdy je datován vznik veřejné správy. Dále se zaměřuji na jednotlivé orgány, které poskytují ochranu dětem a zabezpečují její výkon. Poté charakterizuji pravomoc a postavení pracovníků. Následně se zabývám současným systémem náhradní rodinné péče. Na závěr shrnuji změny, které přišly s novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. V druhé kapitole se zabývám legislativní úpravou sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately na Slovensku. Popisuji fungování systému sociální péče a tím navazují na nejlepší zájem a ochranu dítěte. Dále se věnuji legislativním opatřením na ochranu práv dítěte a orgánům, které se zaměřují na výkon práv dítěte. Zmínila jsem se o Národním akčním plánu pro děti, který je cílený na koordinaci a naplňování závazků Úmluvy o právech dítěte. Stejně jako v první kapitole jsem se zabývala systémem náhradní rodinné péče. Ve třetí kapitole jsem se zaměřila na systém ochrany práv dítěte v Republice Slovinsko, kde jsem uvedla základní legislativu, která upravuje práva dítěte. Poté vyjmenovávám jednotlivé orgány upravující práva dětí ve Slovinsku. V neposlední řadě jsem definovala základní práva dětí a druhy náhradní péče, které jsou ve Slovinsku poskytovány. Čtvrtá kapitola je věnována komparativní analýze sociálně-právní ochraně dětí v České republice, Slovenské republice a Republice Slovinsko. Popsala jsem metodikou práce, kterou jsem se zabývala, stanovila jsem cíle a výzkumné otázky. V hlavní

části srovnávám legislativu upravující ochranu práv dětí, jednotlivé dávky pěstounské péče a jejich výši. Dále porovnávám sociální služby, které jsou zaměřeny na rodiny s dětmi a rozdíly v oprávněních a povinnostech zaměstnanců SPOD ve vybraných zemích. Na základě komparace jsem zjistila provázanost a rozdílnost v jednotlivých systémech ve vybraných zemích.

1 SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANA DĚTÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Sociálně-právní ochrana dětí je v české legislativě definována zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění (dále jen ZSPOD). Dle ust. § 1 ZSPOD se sociálně právní ochranou dětí rozumí zejména „ochrana práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte včetně ochrany jeho jmění, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny, zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováno ve vlastní rodině“.

Podle NOVOTNÉ (2014, s. 25) sociálně-právní ochranu definujeme jako: „zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, rodičovskou péči a život v rodině, identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním a vykořisťováním, a proto také úvodní ustanovení zákona zvýrazňuje sanaci rodiny“.

Práva dítěte

Dětská práva jsou garantovaná Deklarací práv dítěte, která byla přijata organizací OSN v roce 1959. Československá federativní republika (dále jen ČSFR) úmluvu ratifikovala v roce 1991. Dokumenty udávají, že dítětem je bytost mladší 18 let. Státy, které podepsaly úmluvu, se zavazují při všech úkonech a činnostech týkajících se dítěte uznávat jeho potřeby, zájem rodičů a rodiny směřovat dítě vlastním způsobem, akceptovat jeho práva na život, na státní občanství, na informace o vlastních rodičích, na jejich péči, na utužování kontaktu s oběma rodiči i v případě, že žije jen s jedním. Rodiče s dítětem mají nárok na vstup do vlastní země za záměrem spojení či rozdělení rodiny. Nezákonnému přemístování dětí do cizí země jedním z rodičů má stát zabraňovat. Dítě má právo projevit svůj názor v případech týkajících se jeho osoby a tyto názory by měly být brány na zřetel. Dítě má právo na svobodu myšlení, mravní odpovědnost a náboženskou svobodu. Má právo na spojování s jinými dětmi a na ochranu svého domova, své rodiny, soukromí, cti a pověsti. Dítě má právo získávat informace, které jsou kulturně a sociálně užitečné, a má být chráněno před informacemi, které ho mohou poškodit. Stát má zaručit dítěti ochranu před násilím a jinými podobami násilí ze strany rodičů, v tomto případě by měl stát zajistit náležitou náhradní výchovnou péči (MATOUŠEK, 2008, s. 151)

Handicapované dítě má právo na specifickou péči, výchovu a kariérní přípravu i na kontrolu jeho zdravotního stavu. Dítě má nárok na pravidelnou zdravotní péči, na sociální zabezpečení včetně nároku na sociální pojištění. Dítě má nárok na určitou životní úroveň, kterou zabezpečují rodiče a která je nezbytná pro jeho rozvoj. Dítě má právo na bezplatné vzdělání. Minoritní skupiny dětí mají právo na svůj vlastní jazyk, rozvíjet svoji kulturu a náboženství. Dítě má být chráněno před dětskou prací, která může poškodit jeho zdraví, před návykovými látkami a sexuálním zneužíváním a vykořisťováním. Dítě, které má problémy s porušováním zákona, má právo na okamžité rozhodnutí dané věci a v případě odnětí svobody by měl být trest na co možná nejkratší dobu a dítě by mělo být separováno od dospělých vězňů. Signatářské státy mají budovat systém justice pro děti. Česká republika má při uplatňování úmluvy největší problémy s diskriminací romských dětí a jejich vzděláváním, s velikostí a mírou tělesných trestů na dětech a s tím souvisejícím nedostatkem odborných služeb pro týrané a zneužívané děti. Stát nemá kontrolu nad užíváním omamných a návykových látek včetně gamblerství, přístupností pornografie, dobou trvání vyšetřování mladistvých na vazbě, státní příslušností uprchlických dětí, českým postupem při udržování anonymity a postupem při osvojování dětí (MATOUŠEK, 2008, s. 152).

1.1 Systém sociálně-právní ochrany dětí

Podle právního řádu České republiky náleží právní ochrana všem dětem bez rozdílu. Odlišnost spočívá pouze v rozsahu, v jakém se ochrana poskytuje. Podle § 2 ods. 2 zákona č. 359/1999 Sb. náleží sociálně-právní ochrana dítěti, které má na území České republiky trvalý pobyt. Podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, náleží ochrana dítěti, které má na území ČR hlášení k pobytu nejméně 90 dnů nebo má povolení k pobytu na území ČR. V dalším případě je to situace, kdy má oprávnění v ČR trvale pobývat nebo pobývá na území ČR s rodičem, který žádal o možnost pobytu na našem území za účelem udělení dočasné ochrany. Ochrana je poskytnuta dítěti, kterému bylo již uděleno oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, dle zvláštního právního předpisu. Dále je ochrana poskytnuta rodiči s dítětem, které má potvrzení o strpění pobytu na našem území nebo v případě, že je azylantem anebo osobou, která využívá doplňkovou ochranu. SPOD se poskytuje i dítěti, které je azylantem nebo osobou, kterému je udělena doplňková ochrana.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí definuje z věcného hlediska okruh dětí, kterým je sociálně-právní ochrana určena. Zákon uvádí pouze příklady, které jsou definovány v (§ 6), a to především proto, že existuje mnoho situací, do kterých se děti s rodiči dostanou. Tyto situace nelze podrobným způsobem v zákoně vyjádřit (MPSV – odbor 21, 2013).

Situace, která je typická pro poskytnutí sociálně-právní ochrany, je smrt rodičů, nebo případ, kdy rodiče neplní svoje povinnosti, které plynou z rodičovské odpovědnosti. Ochrana je poskytnuta také dětem, které byly svěřeny do péče jiné fyzické osoby než rodiče, a tato osoba řádně nevykonává povinnosti, které plynou ze svěřeni dítěte do její péče. Dále jsou to skutečnosti u dětí, které vedou lenivý nebo obscénní způsob života, se zvláštním zaměřením na případy, kdy si neplní řádně školní docházku, nepracují, i případy, kdy nemají dostatečný zdroj obživy, dále konzumují alkohol nebo návykové látky a jsou tak ohroženy závislostí, prostituují a páchají trestný čin. Ochrana je zabezpečena i dětem, které mají méně než patnáct let a dopustily se činu, který by jinak byl trestným činem, pravidelně a opakovaně se dopouštějí přestupků nebo jiným způsobem narušují soužití s okolím. Velmi závažné jsou i situace, kdy děti pravidelně utíkají od rodičů, jiných fyzických nebo právnických osob, které jsou zodpovědné za jejich péči, ale i situace, kdy je na dětech páchán trestný čin, který ohrožuje jejich život, fyzický stav, svobodu, důstojnost, morální vývoj, popřípadě majetek, nebo i pouze domněnka páchání trestného činu na dětech je velmi vážná situace vyžadující poskytnutí sociálně-právní ochrany. Poté to mohou být případy dětí, které jsou opakovaně ponechávány v zařízeních zabezpečujících permanentní péči o děti, nebo případy, kdy takovéto umístění překročí dobu delší šesti měsíců a děje se tak na základě žádosti rodičů nebo jiných fyzických osob, které o dítě pečují. V neposlední řadě jsou to situace dětí, které jsou ohrožovány násilím rodiči, osobami odpovědnými za jejich výchovu nebo jinými fyzickými osobami, a dětí, které jsou odděleny od rodičů nebo jiných fyzických osob, které zodpovídají za jejich péči a žádají o azyl (MPSV - Odbor 21, 2013).

Poskytování sociálně-právní ochrany dětí

Orgány určené k ochraně práv dítěte a k poskytování sociálně-právní ochrany dítěte určuje v § 4 odst. 1 zákon č. 359/1999 Sb. a současně dále vymezuje i jejich působnost. Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou: „*krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obecní úřady a újezdni úřady, ministerstvo, Úřad, Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu*“.

Dle § 4 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb. sociálně-právní ochranu dětí zajišťují také obce a kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a další právnické a fyzické osoby, jsou-li výkonem sociálně-právní ochrany pověřeny.

Vedení spisové dokumentace

Zákon o SPO (§ 54 a 55) nařizuje obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností spravovat evidenci a spisovou dokumentaci dětí, kterým se poskytuje sociálně-právní ochrana. Dále dětem, kterým je stanoven opatrovník nebo poručník. Ve spisové dokumentaci nalezneme informace týkající se osobních údajů dětí, jejich rodičů a informace o výchovných vztazích. Nalezneme tam záznamy o jednání s rodiči nebo jinými osobami, kopie zpráv soudům, popřípadě jiným veřejným orgánům. Dále pak písemné zpracování rozhodnutí soudů, státních a správních orgánů aktivních v trestním řízení. Obecní úřad obce s rozšířenou působností je oprávněn použít informace ze spisové dokumentace, pouze pokud je to v zájmu dítěte. Nejedná-li se o informace ze správního řízení, tak může rodič, který má rodičovskou odpovědnost, nebo popřípadě jiná fyzická osoba odpovědná za péči o dítě, nahlédnout do spisové dokumentace na základě písemné plné moci (MPSV - Odbor 21, 2013).

Mlčenlivost

Zachovávat mlčenlivost musí podle § 57 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. zaměstnanci orgánů sociálně-právní ochrany, zaměstnanci kraje, kteří jsou zařazení do krajského úřadu, zaměstnanci obcí s rozšířenou působností, kteří jsou zařazení do obecního úřadu a také zaměstnanci zařízení sociálně-právní ochrany. Všichni tito zaměstnanci musí zachovávat mlčenlivost o věcech, se kterými se při výkonu své práce seznámili. Zaměstnanci musí zachovat mlčenlivost vůči osobě, která varovala orgán sociálně-právní ochrany na případné ohrožení dítěte podle (§ 7 zákona o SPO). Dále jsou povinni zachovat mlčenlivost o osobních údajích budoucích osvojitelů, kterým bylo dítě svěřeno do péče a také o místě pobytu dítěte. Pracovník je povinen pomlčet o místě pobytu rodiče, který se stal obětí domácího násilí v rodině s dítětem. Zaměstnanci musí zachovat mlčenlivost i po ukončení pracovního poměru. Zproštění této povinnosti mohou být pouze v případě vážného odůvodnění, a to v písemné podobě s uvedením rozsahu a záměrů. Dle § 57 odst. 2 je mlčenlivost povinná pro pověřené a další fyzické osoby, které kooperují s orgány sociálně-právní ochrany a dalšími zařízeními sociálně-právní ochrany. Zaměstnanci jsou ztotožnění s informacemi, které musí být v rámci mlčenlivosti zachovány.

1.2 Historie sociálně-právní ochrany

Sociálně-právní ochrana dětí je oblast užitečného naplňování lidských práv v systému sociální politiky a je vyjádřením společenské odpovědnosti státu za péči o potřebné a za jejich ochranu.

Historický vývoj ochrany dětí odráží změny v pohledu na rodinné a občanské právo, změny postavení občana ve vztahu ke státu, podstatu a průběh lidské socializace, dále transformace teoretických psychologických, sociologických a pedagogických návrhů zabývajících se dětstvím a psychickým vývojem jedinců. Dále jsou to změny ve společenských postojích a hodnoty v oblasti rodinného života a změny ve vztazích rodičů a veřejnosti k dětem (PEMOVÁ a PTÁČEK, 2012 s. 12-13).

Od roku 1863 můžeme datovat vznik veřejné správy, která byla určena sociálně potřebným osobám a vytváření institutů sociálně-právní ochrany dětí. V tomto období byl vydán *Říšský zákon domovský*, na který navázal *Zemský zákon chudinský pro Čechy* z roku 1868. Právní předpisy obsahovaly velkou škálu oblastí působnosti, které zahrnovaly péči o chudé, léčení v nemocnicích, starost o výživu a výchovu chudobných dětí včetně zařízení pro zanedbané děti. Sirotčince, dětské domovy, azylové domy a útulky byly určené pro osiřelé nebo opuštěné děti. To znamenalo velké zatížení chudinskou péčí pro obce a to vedlo k nutnosti reformního systému. Podle zákona č. 62 z roku 1901 byla přeložena chudinská péče do oblasti veřejné správy. Paralelně s chudinskou péčí probíhal rozvoj dobrovolnických organizací, které měly na starost péči o mládež. **Od roku 1904** vznikaly první skupiny osob, které kooperovaly se samosprávnými orgány, pracujícími v péči o děti, tzv. *Okresní komise pro péči o mládež*. V zastoupení úřadů měly plnou moc nad potřebnými a starali se o přiděl oděvů a obuvi z darů o stravu dětí. Práce institucí a dobrovolníků získávala mnohem větší význam po skončení první světové války, kdy byly v Československu statisíce válečných sirotků. Navyšoval se počet ústavů, které byly určeny pro děti osiřelé, zdravotně postižené nebo mravně narušené. Od začátku vzniku samostatného československého státu a ministerstev jako samostatně ústředních orgánů bylo v zájmu ochránit a postarat se o děti, které se dostaly do situací ohrožujících jejich výchovu a zdravý a příznivý vývoj. Stát ukládal *komisi pro péči o mládež* úkoly v oblasti péče o děti. Po určité době se komise pro péči o mládež změnila v orgány výkonné a byla přejmenována na *Okresní péči o mládež* a zemská komise získala nový název *Zemská ústřední péče o mládež*. Okresní péče o mládež měla velkou oblast působnosti, která zahrnovala pomoc těhotným ženám před porodem i po něm,

svobodným matkám, právní ochranu a pomoc dětem nemanželským, dětem, kterým rodiče zemřeli, dětem z rozvrácených manželství, opuštěným a ohroženým, dětem závislým na cizí péči, pomoc dětem, kterým hrozilo nebezpečí ve vlastních rodinách, pomoc mladistvým páchajícím trestné činy nebo i poradnu pro volbu povolání a útulky pro nezaměstnaný dorost. Okresní péče o mládež a zemská ústředí působila i během okupace s omezenými možnostmi a prostředky, během let 1938 byl ale pozastaven její rozvoj. Změna společenských podmínek se dotkla i rozvoje ochrany dětí. Sociálně-právní ochrana v **padesátých letech 20. století** zahrnovala pouze výkon tzv. hromadného poručenství a opatrovnictví. Tuto práci vykonávaly úřadovny ochrany mládeže při soudech, které byly spíše pomocnými orgány soudů než orgány zabývající se sociální prací a vrchní dozor nad nimi náležel ministerstvu spravedlnosti. Úřadovny ochrany mládeže v roce 1956 zanikly a jejich působnost byla přenesena na národní výbory. Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže byly v působnosti Ministerstva spravedlnosti ČR a zabezpečovaly sociálně-právní ochranu ve vztahu k cizině. Přijetím zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, nedošlo ke změně pravomoci, pouze byly upraveny kompetence státní moci, které zasahovaly do rodinných vztahů ze strany soudů a národních výborů. Některé zvláštní předpisy upravující sociálně-právní ochranu dětí byly anulovány. Bylo založeno Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR zákonem č. 2/1969., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, do jehož působnosti spadá sociálně-právní ochrana dětí. Sociálně-právní ochrana dětí a působení státních orgánů v této oblasti byla upravena v ust. §§ 41 až 50 zákona o rodině až do doby přijetí zákona č. 359/1999 Sb.. Zákon o rodině detailněji vymezoval předmět působení, ale nezabýval se otázkou dítěte jako pachatele trestné činnosti. Zákon o rodině má soukromoprávní charakter, zákon o sociálně-právní ochraně dětí měl naopak veřejnoprávní charakter. Z toho důvodu právní úprava sociálně-právní ochrany dětí nebyla dostatečně vyhovující. Z předpisů soukromoprávních došlo k vynětí sociálně-právní ochrany dětí, ale až po přijetí zákona o sociálně-právní ochraně dětí (KAHOUN, 2007, s. 13-15).

Ve 20. století měly ekonomické reformy vliv na sociální práci. Ekonomické reformy si kladly za cíl zlepšit sociální podmínky a snažily se o zajištění přiměřeného zabezpečení pro všechny, kdo pomoc potřebují. Dále to byl rychlý rozvoj společenských věd (psychologie, sociologie, antropologie), a v neposlední řadě myšlenky feminismu a dalších aktivit zacílených na ochranu a podporu menšin a rozvoj komunitních hnutí (PEMOVÁ a PTÁČEK, 2012 s. 12-13).

1.3 Orgány sociálně-právní ochrany dětí

Orgány sociálně-právní ochrany dětí jsou subjekty, které poskytují ochranu dětem a zabezpečují výkon sociálně-právní ochrany dětí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí - MPSV ČR

V České republice výkon státní správy v oblasti sociálních věcí a práce řídí MPSV ČR od roku 1990. Také je jediným ministerstvem ČR, které nemá svůj vzdělávací institut, který by sloužil pracovníkům rezortu. Výkon státní správy v sociálním zabezpečení vede Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen ČSSZ) a tj. důchodové pojištění, pojištění v nezaměstnanosti a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti. ČSSZ má zřízená samostatná pracoviště a v každém okrese má svůj orgán – Okresní správu sociálního zabezpečení. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky spravuje vyplácení dávek na státní sociální podporu, v sídlech bývalých okresních úřadů mimo jiné byly zřízeny další tzv. vzdálená kontaktní místa, aby žadatelé o státní sociální podporu mohli orgán jednoduše kontaktovat. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky je zakladatelem mnoha ústavů pro tělesně, mentálně a smyslově postižené děti, mládež a dospělé. Mimo jiné MPSV ČR koná úlohy plynoucí z mezinárodních úmluv o sociálním zabezpečení a podmínkách práce, tvoří nové zákony spadající do sociálních věcí, podílí se na plánování mzdové a příjmové politiky státu dále na kolektivním vyjednávání, na průběhu legislativního a institučního sjednocení s Evropskou unií a na dalších ideových úkolech daného rezortu (MATOUŠEK, 2008, s. 104).

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Činnost obecních úřadů s rozšířenou působností spočívá v zabezpečování preventivních činností, úřady jsou povinné zabezpečovat poradenskou činnost, vykonávají nezbytná opatření na ochranu dětí. Rozhodují o svěřeni dítěte do výchovy jiných osob než rodičů, dále jsou aktivní ve věcech výkonu ústavní a ochranné výchovy a ve věcech péče o děti, které vyžadují zvýšenou pozornost. V neposlední řadě řeší SPOD ve vztahu k cizině a činí nezbytná opatření (SNRP, 2013 - 2016).

Obecní úřady

Obecní úřady vytvářejí podmínky pro kulturní, sportovní a jinou zájmovou a vzdělávací činnost dětí. Dále mohou obecní úřad zřizovat zařízení SPOD. Působí na rodiče, aby plnili

povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, řeší nedostatky ve výchově, dohlíží na to, aby se děti nedostávaly do míst, která nejsou vhodná pro jejich vývoj. Úřady také poskytují nebo zprostředkovávají poradenskou činnost a v neposlední řadě mají ohlašovací povinnost (SNRP, 2013 - 2016). Obecní úřad obce s rozšířenou působností je oprávněn vyhledávat jak děti vhodné ke svěřením do pěstounské péče, tak i osoby vhodné stát se pěstouny (NOVOTNÁ a BURDOVÁ, 2007, s. 90).

Krajské úřady

V kompetenci krajských úřadů je zabezpečovat přípravu fyzických osob, které se chtějí stát osvojiteli nebo pěstouny. Dále zabezpečují poradenskou činnost, komunikují se soudy o svěřením dítěte do pěstounské péče nebo o osvojení dítěte. Krajské úřady jsou zprostředkovatelé pěstounské péče a osvojení, tím jim vzniká povinnost vést evidenci žadatelů (SNRP, 2013 - 2016).

Úřady pro mezinárodněprávní ochranu dětí

Úřad zajišťuje sociálně-právní ochranu dětí na mezinárodní úrovni. Zastupuje Českou republiku navenek v rámci mezinárodních smluv, vymáhá výživné do a z ciziny. Zajišťuje činnosti spojené s mezinárodním osvojením, řeší občanskoprávní stránky a únosy dětí (SNRP, 2013- 2016).

Oddělení sociálně-právní ochrany dětí

Oddělení sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) je státní orgán, který je součástí obecního úřadu s rozšířenou působností od roku 2003, předtím byl součástí okresního úřadu. Zajišťuje SPOD (zákon č. 359/1999 Sb.). Sociální pracovníci pracující na tomto oddělení zastupují děti jako opatrovníci při soudních jednáních v případech řešících úpravu poměrů dítěte, dále při rozhodování o návrhu na náhradní rodinnou péči, při určování otcovství a v dalších případech, které se týkají práv dětí. Počet sociálních pracovníků, které zastupují práva dítěte, tak stále narůstá. Organizací, která dohlíží na dodržování lidských práv v České republice je například Český helsinký výbor. Nestátní organizace, které se zabývají ohroženými dětmi, tvrdí, že sociální pracovníci nejsou dostatečně kvalifikovaní, aby hájily zájmy dítěte u soudu v případě, kdy je protistrana zastupována advokátem. Stále je vyvíjen tlak, aby poskytování SPOD dětí měly na starost i jiné státní a nestátní orgány. Podle zákona o sociálně-právní ochraně je to již možné, ale v praxi to není využíváno (MATOUŠEK, 2008, s. 124).

Pravomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí

Od roku 2003 jsou v České republice rozhodujícím bodem státního systému SPOD příslušná oddělení obecního úřadu s rozšířenou působností. Jednotlivá oddělení SPOD mají dané úkoly, kam patří předkládání návrhů soudům na omezení, zbavení nebo pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti. Pracovníci řeší i návrhy na nařízení, prodloužení nebo zrušení ústavní výchovy a vydání rozhodnutí o splnění podmínek nezájmu rodičů (v tomto případě je možné osvojení dítěte i bez souhlasu rodičů). Dále předkládají návrhy na vydání předběžného opatření v situaci, kdy se dítě ocitne bez péče nebo v případě ohrožení jeho života nebo ohrožení příznivého vývoje, zastávají funkci opatrovníka a poručníka dítěte v období, kdy dítě nemá žádného zástupce. V neposlední řadě zajišťují osvojení a svěřování dětí do pěstounské péče a určují, jakému osvojiteli bude dítě svěřeno do péče, tedy osobě, která se chce stát pěstounem, a dále je to poradenská činnost budoucím pěstounům (MATOUŠEK, 2008, s. 153).

Výkon ústavní a ochranné výchovy sleduje orgán SPOD, podílí se na dodržování práv dětí, které jsou umístěny v ústavní péči a zjišťuje, zda dítě vyžaduje pobyt v zařízení. OSPOD vydává potvrzení o souhlasu s pobytem dítěte s nařízenou ústavní výchovou u rodičů nebo jiných fyzických osob. V případě trestního řízení, které je vedeno proti mladistvému se orgán podílí na návrhu upuštění od výkonu ochranné výchovy, propuštění z ochranné výchovy nebo podmíněném umístění mimo výchovné zařízení, dále také na návrhu na prodloužení ochranné výchovy. OSPOD kooperuje s věznicemi, ve kterých jsou umístěni nezletilí ve výkonu vazby, ve výkonu trestu nebo děti, o které se starají odsouzené ženy, které mají povinnost pravidelně tyto děti navštěvovat. Osoby, které jsou odpovědné za výchovu dětí, mohou dostat výchovné opatření od zmiňovaného orgánu (MATOUŠEK, 2008, s. 154).

1.4 Pracovník v sociálních službách

Podle § 116 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, jde o pracovníka vykonávajícího přímou obslužnou péči o klienty, kteří využívají služby ambulantně nebo jsou v pobytovém zařízení. Vykonávají sociální služby pro klienty spočívající v procvičování jemné i hrubé motoriky nebo v udržení základních hygienických návyků. Dále to mohou být základní výchovné nepedagogické činnosti, které slouží k udržení základních životních návyků nebo k rozvoji manuální zručnosti. Pracovník v sociálních službách může poskytovat služby v domácnosti u osoby, která o tyto služby požádala. Pracovník se může setkat

s osobami s různým zdravotním znevýhodněním. V rámci těchto služeb mohou provádět sociální depistáž a pomáhat jak s psychickou, tak s fyzickou aktivizací jedince.

Sociální pracovník

V České republice je v současné době sociální pracovník definován **§ 109 v zákoně č. 108/2006 Sb.**, o sociálních službách jako pracovník vykonávající sociální šetření, zajišťující fungování sociální agendy včetně řešení sociálně-právních problémů. Dále pracovníci poskytují sociální poradenství, provádějí analytickou a koncepční činnost v sociální oblasti. Provádí odborné činnosti v zařízeních služeb. Poskytují služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytují krizovou pomoc, sociální poradenství a sociální rehabilitaci a zároveň koordinují nabízení sociálních služeb. Zákon o sociálních službách § 110 odst. 1 stanovuje podmínky k výkonu povolání sociálního pracovníka, který musí mít způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odbornou způsobilost, tj. vyšší odborné vzdělání nebo vysokoškolské vzdělání.

Role sociálního pracovníka

Pracovníci jak v pomáhajících profesích, tak i sociální pracovníci jsou obeznámeni s komplexními problémy klientů, v těchto případech musí zůstat postojově i emocionálně nestranní. Je důležité, aby sociální pracovník uměl vcítit do problémů klienta a uměl ho podpořit v řešení konkrétních problémů. Z toho důvodu by sociální pracovník neměl odlišovat své osobní a profesionální já. Sociální pracovník by měl být otevřený a neměl by se přetvařovat, a to z toho důvodu, že klient reaguje na jeho reakce, které mohou být pro něj vodítkem v řešení problémů. Tato koncepce je efektivní proto, že klient se pak lépe bude orientovat ve svých emocích a postojích. Sociální pracovník by měl své klienty plně akceptovat a podporovat (MATOUŠEK, 2008, s. 180).

Role sociálního pracovníka také ovlivňují jeho vlastnosti a osobnostní dispozice. Aby byl přijímán jako pracovník, je nezbytné, aby byl v očích klienta tím, kdo je užitečný a respektující. Pokud klient vidí pracovníka jako odměřeného úředníka, který nepatřičně zasahuje do jeho soukromí, nebude takový pracovník klientem přijat. V očích klienta nebude budit užitek a respekt (LAHNEROVÁ, 2009, s. 156).

Profesionalita v sociální práci

Charakter a standardy profese do určité míry určují profesní sdružení, každá profese vyžaduje značné znalosti a dovednosti. Význam profese roste s mírou závislosti na správě státu, to je zejména autonomie v rozhodování (např. vysoká úroveň lékařů nebo advokátů), dále je to míra vnitřní specializace, ohraničení k jiným profesím, struktura profesionálních pozic, vysokoškolské vzdělání v dané profesi a akademická hodnota. Profesní standardy určují způsob práce a v pomáhajících profesích i vhodného klienta. Sociální práce byla vnímána některými autory jako neúplná profese, protože jí mohou vykonávat i dobrovolníci a proškolení pracovníci. Zejména povolání s vysokým věhlasem mají sklony vylučovat klienty z procesu rozhodování a tím uplatňovat svoji mocenskou převahu (MATOUŠEK, 2008, s. 156).

1.5 Dokumenty upravující práva dítěte

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Na úrovni zákonných právních předpisů je zásadním pramenem vnitrostátní právní úpravy zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník (dále jen „NOZ“), který je účinný od 1. ledna 2014. Je jím nahrazen zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů. V novém občanském zákoníku byla zpracována problematika rodinného práva. V minulosti toto řešil Zákon o rodině, který však v současné době není platný a tato oblast je tak rozdělena do více právních norem.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zákon o sociálně-právní ochraně je specifickým právním ustanovením, které upravuje problematiku týkající se sociálně-právní ochrany. Jeho hlavním úkolem je specifikovat situace a okolnosti, za kterých se sociálně-právní ochrana dětem poskytuje (KRAUSOVÁ a NOVOTNÁ, 2006, s. 25).

Deklarace práv dítěte

V roce 1924 byla v Ženevě přijata Deklarace práv dítěte podporovaná Společností národů. Zavazovala státy, které se k ní přidaly, aby poskytovaly všem dětem co nejlepší péči, rozvoj a ochranu, a to i v případech, kdy se ocitnou v jakékoliv nepříznivé situaci. Dítěti by se takové pomoci mělo dostat vždy jako prvnímu (Humanium Together for Children's Rights, 2008).

Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte byla přijata v New Yorku dne 20. listopadu 1989 na území OSN a vstoupila v platnost dne 2. září 1990. Úmluva je jeden z nejvýznamnějších dokumentů deklarujících lidská práva. Od samého přijetí ji ratifikovaly všechny státy světa s výjimkou Spojených států amerických. Autoři Úmluvy vycházeli z Ženevské deklarace práv dítěte z roku 1924, z Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948 a z Deklarace práv dítěte z roku 1959. Na rozdíl od těchto dokumentů je Úmluva závazným právním dokumentem. Výbor pro práva dítěte OSN byl pověřen kontrolou jejího dodržování (United Nations Human Rights, 1996-2014).

1.6 Základní formy náhradní rodinné péče

Právní rámec systému náhradní rodinné péče prošel výrazným vývojem. Základní legislativní úprava byla obsažena v zákoně o rodině (č. 94/1963, ve znění pozdějších předpisů). Nabytím účinnosti nového občanského zákoníku ze dne 1. 1. 2014 došlo ke zrušení zákona o rodině. Od 1. ledna 2014 nově upravuje formy náhradní rodinné péče zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Změny nastaly i v důsledku novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí (č. 359/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů), která nabyla účinnosti dne 1. 1. 2013.

Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je jedna z forem péče, kdy je dítě vychováváno náhradními rodiči přímo v jejich rodinném prostředí. Cílem je zabezpečit dětem domov na přechodné či dlouhodobé období v okamžiku, kdy nemají žádné rodinné zázemí. Podle VYSKOČILA (2014, s. 9) máme několik podob náhradní rodinné péče, kterými je *svěření dítěte do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, pěstounská péče a pěstounská péče na přechodnou dobu*. Zmíněné formy náhradní rodinné péče jsou považovány za formy v užším pojetí. V širším pojetí je pak nezbytné zmínit další výchovné instituty a to *osvojení a poručenství* (s osobní péčí).

Náhradní rodinnou péčí využívá stát v případě realizace SPOD. Dítě, které nemůže ze závažných důvodů trvale nebo dočasně žít ve své rodině nebo rodina nemůže výchovu dítěti zajistit nebo v případě, že je výchova dítěte vážně ohrožena či narušena, je umístěno do náhradní rodinné péče. Ve většině případů se to týká dětí, které svou rodinu mají, ale ta se

z různých důvodů o dítě nedokáže postarat. Podstatně menší skupinu tvoří děti, kterým jeden nebo oba rodiče zemřeli (SYCHROVÁ, 2015, s. 8).

Svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče

Podle § 953 odst. 1 občanského zákoníku, „*nemůže-li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka (dále jen „pečující osoba“). Rozhodnutí o svěřením dítěte do péče musí být v souladu se zájmy dítěte*“. Dítě je svěřeno do péče jiné fyzické osoby v případě, kdy rodiče ani poručník nemohou o dítě pečovat. Tato osoba musí souhlasit se svěřením dítěte do péče a zaručuje se, že bude o něj řádně pečovat. Soud současně vymezí rozsah práv a povinností vůči dítěti v případě rozhodnutí o svěřením dítěte do péče. Tento typ péče je využíván v případě odnětí svobody rodičů, nemoci nebo pobytu v cizině (SYCHROVÁ, 2015, s. 13).

Pěstounská péče

Pěstounská péče je jedna z forem náhradní rodinné péče. Je určena dětem, o které nemohou rodiče osobně pečovat, jak z krátkodobého tak i z dlouhodobého hlediska. Pěstoun se nestává zákonným zástupcem dítěte, vyživovací povinnost zůstává rodičům, ale má závazek patřičně pečovat o dítě a zastávat jeho práva a povinnosti (SYCHROVÁ, 2015, s. 11). Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho náležitosti pouze v běžných věcech. Pokud se jedná o výjimečné události, jako je operace nebo volba povolání, žádá pěstoun o souhlas zákonného zástupce dítěte (KOVAŘÍK, 2004, s. 72).

Právní úprava pěstounské péče vychází zejména z Listiny základních práv a svobod, mezinárodních úmluv, ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí a z občanského zákoníku. Náhradní rodinná péče má přednost před ústavní výchovou, proto vždy soud zkoumá, „*zda nelze dítě svěřit do péče fyzické osoby před nařízením ústavní výchovy, a pokud je již ústavní výchova nařízena, má ji soud zrušit, pokud lze dítě svěřit do péče fyzické osoby*“ (VRÁNOVÁ, 2011, s. 10). Rodiče mohou požádat soud o vrácení dítěte do své péče, a to v případě, pokud tomu nebrání závažné důvody. Soud přezkoumá situaci rodičů a pokud shledá, že opětovná rodičovská péče je v nejlepším zájmu dítěte a je vhodnější než pěstounská péče, pak je dítě navráceno do péče rodičů (SYCHROVÁ, 2015, s. 11).

Pěstounem se může stát jedinec samotný, nebo může být dítě v péči manželů. Dítě může být i v péči jednoho z manželů, ale musí mít souhlas druhého manžela. Před rozhodnutím o svěřením dítěte do ústavní či náhradní rodinné péče se nejprve hledá mezi příbuznými nebo

v oblasti blízkých osob, aby byl přechod pro dítě co nejvíce přijatelný. Mnoho dětí je právě v péči u svých příbuzných (SYCHROVÁ, 2015, s. 12).

Pěstounská péče na přechodnou dobu

V roce 2006 byla v České republice poprvé uzákoněna pěstounská péče na přechodnou dobu. Do zákona byla zakotvena z důvodu všeobecného uznání nutnosti vytvořit novou formu krátkodobé péče o děti, které se dostanou mimo vlastní rodinu. Dalším důvodem pro vznik pěstounské péče na přechodnou dobu bylo prosazování britského modelu profesionální pěstounské péče (SOBOTKOVÁ a OČENÁŠKOVÁ, 2013, s. 28). Tato péče je považována za profesionální péči a jak již z názvu vyplývá, má časové omezení a to po dobu nezbytně nutnou. Pěstounská péče na přechodnou dobu trvá nejdéle rok a po třech měsících soud přezkoumá, zda přetrvávají důvody náhradní péče. Dětem, kterým je péče určena, je specifikována v metodickém doporučení Ministerstva práce a sociálních věcí č. 6/2009. Jedná se zejména o děti, jejichž rodiče o ně nemohou po určitou dobu pečovat, ale je zde velká šance návratu do původní rodiny. Uvádí se například onemocnění rodičů, odnětí svobody, léčba ze závislosti. V dlouhodobějším období se nachází řešení v pěstounské péči a v osvojení, popřípadě jiná řešení (SYCHROVÁ, 2015, s. 12).

Osvojení

Osvojení můžeme označit jako synonymum pojmu adopce. V České republice se používají oba pojmy a není mezi nimi žádný rozdíl. V zákoně se však uplatňuje pouze pojem osvojení. Pojem osvojit znamená přijmout cizí dítě za vlastní. Osvojením vzniká velmi úzké propojení mezi osvojitelem a dítětem, podobně jako mezi rodičem a dítětem. Osvojením vzniká nový právní vztah s osvojitelem a právně končí vztahy s původní rodinou. Dítě, tak získává nové příbuzenské vazby se všemi právními náležitostmi, kterými je např. dědictví. Dítě se stává právoplatným členem rodiny a tím získá nové rodiče, prarodiče nebo sourozence, dítě také získává nové příjmení. To platí i v opačném případě, kdy osvojitelé přijímají nového člena rodiny. Osvojením se utváří nová rodina, která nemusela existovat a rozšiřuje se tak o nového člena. Dítě získává nové stabilní zázemí, které mu náhradní rodina poskytuje. *„Toto opatření by mělo být zváženo, jakmile byly vyčerpány všechny pokusy o návrat dítěte do biologické nebo širší rodiny. Jedná se o extrémní opatření, které mění identitu dítěte“* MULHEIR, BROWNE (in SYCHROVÁ, 2015, s. 9).

Všichni rodiče jsou odpovědní za své děti, týká se to jak práv, tak povinností vůči dítěti. K osvojení dítěte je nezbytný souhlas rodičů a u dětí, které jsou starší 12 let, je nutný osobní

souhlas dítěte. U rodičů, kteří se rozhodnou „dát dítě k adopci“, je nutné, aby provedli osobní prohlášení vůči soudu. Po šesti týdnech od narození dítěte může matka dát souhlas k osvojení, otec může dát souhlas ihned po narození dítěte. Ve zvláštních případech není potřebný souhlas rodičů. Tato situace nastává, když je jeden z rodičů zbaven rodičovské odpovědnosti a současně je zbaven práva dát souhlas k osvojení. Dále je to v případech, kdy rodič nejeví zjevný zájem o dítě. To znamená, že rodič neustále vědomě porušuje rodičovské povinnosti a nezájem o dítě přetrvává nejméně tři měsíce od posledního projeveného zájmu. Osvojitelé jsou zapsáni na matrice jako noví rodiče na základě rozhodnutí soudu o osvojení dítěte a jména osvojitelů jsou zapsána v rodném listu. V současné době je osvojení právně začleněno do kategorie „příbuzenství“ a nikoliv do kategorie „jiných forem péče o dítě“, kam můžeme zařadit pěstounskou péči. I přes začlenění do této kategorie je osvojení dlouhodobě chápáno jako forma náhradní rodinné péče. Pouze manželé, jeden z manželů nebo jednotlivec může osvojit dítě. Soud zjišťuje zdravotní stav osvojitelů, kteří musí projít lékařským vyšetřením nebo musí podstoupit další potřebná vyšetření. Soud také zjišťuje osobnostní dispozice, společenské postavení a motivaci k osvojení. Zjišťuje se také zdravotní stav dítěte, jeho charakterové vlastnosti a sociální prostředí, ze kterého pochází (SYCHROVÁ, 2015, s. 9 - 10). Před soudním rozhodnutím o osvojení musí být dítě v péči budoucího osvojitele po dobu nezbytně nutnou, aby došlo k průkaznému zjištění, že se mezi osvojitelem a osvojencem vytvořil takový vztah, jaký je smyslem a cílem osvojení (BUBLEOVÁ, 2014, s. 35).

Je stanoveno, že mezi osvojitelem a osvojencem by měl být úměrný věkový rozdíl. Tento rozdíl by měl odpovídat přirozené hierarchické posloupnosti generací. V posledních letech se věková hranice v legislativě nevyskytovala. V současné době je vymezena na minimální věkový rozdíl, který je 16 let. Pouze zletilá a svéprávná osoba se může stát osvojitelem. Důraz je kladen zejména na individuální vlastnosti, podmínky a způsob života, tyto body jsou brány na zřetel při posuzování budoucích osvojitelů. Zmiňované podmínky zaručují, že budoucí osvojitelé budou vhodnými rodiči. Zejména v případě osvojení dítěte je kladen největší důraz a zřetel na blaho a nejlepší zájem dítěte (SYCHROVÁ, 2015, s. 10).

Poručenství

SYCHROVÁ (2015, s. 13) uvádí, že v případě, kdy rodič neplní rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu vůči dítěti, může soud stanovit dítěti poručníka. Jedná se o případy, kdy rodiče zemřeli, byla jim pozastavena nebo zrušena rodičovská odpovědnost nebo nejsou způsobilí k právním úkonům v plném rozsahu. Poručník má vůči dítěti všechna práva a povinnosti stejně jako rodič, to znamená, že dítě vychovává, spravuje jeho majetek

a je jeho zákonným zástupcem. Poručník nemá vyživovací povinnost k dítěti. Poručník bývá často příbuzná osoba, kterou mohou stanovit rodiče. V případě, že o dítě osobně pečuje, může požádat o finanční příspěvek a stejně jako v případě pěstounské péče soud pravidelně dohlíží na výkon péče. KOLUCHOVÁ (2002, s. 37) upřesňuje, že poručenství je staronovým institutem, který vnesla do právní úpravy novela zákona o rodině z roku 1998.

1.7 Změny s novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Koncepce Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se od roku 2011 zaměřuje na preventivní působení v oblasti práce s ohroženými dětmi a současně na uskutečňování práv dětí v praxi. V tomto významu byly náležitě právní normy novelizovány před nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dle RADVANOVÉ (2015, s. 139) „zásadní koncepční změny byly deklarovány v usnesení vlády ČR č. 4. ze dne 4. 1. 2012, kterým se ukládá příslušným resortům vytvořit do roku 2018 funkční systém ochrany všech práv dětí a naplňování jejich potřeb.“

Od roku 2010 se konaly určité změny v souladu s výše uvedenými usneseními, které přinesly novou koncepci práce s dětmi a rodinami. Nejdříve se však uskutečnila „novelizace zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.“ (dále jen „zákon o ústavní výchově“), který se stal účinný k 1. 11. 2012. Poté se však konala další novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, která nabyla účinnost dnem 1. 1. 2013. (RADVANOVÁ, 2015, s. 139). Díky propojení praktických činností, které jsou uvedeny v těchto dvou právních normách, se mění zavedené metody práce s dítětem a jeho rodinou. V popředí zájmů státních orgánů a institucí není už jen dítě, ale i jeho rodina. Na preventivní činnosti a programy je kladen důraz před nařízením ústavní výchovy v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy. Preventivní programy nabízí větší možnosti diagnostického působení mimo institucionální péči. Před nařízením ústavní výchovy i zákon o SPOD vymezuje řadu postupů, které musí být uskutečněny, před rozhodnutím soudu. Změny v těchto zákonech jsou velmi podstatné a je nezbytné jim věnovat jistou pozornost (RADVANOVÁ, 2015, s. 139).

Zásadní změny cílené na práci s rodinou a dítětem jsou v zákoně o ústavní výchově, kde najdeme detailně zpracovanou koncepci středisek výchovné péče a jejich služeb, které jsou

poskytované rodině a dětem. Snižuje se tak možnost nařízení ústavní výchovy a také věk dítěte, kterému může být nařízena ústavní výchova. Další omezení ústavní výchovy jsou vymezeny zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

V letech 1990-2013 proběhly velké změny v legislativním systému náhradní péče. Zákon č. 94/1963 Sb. zákon o rodině obsahoval základní právní úpravu. Novelizace tohoto zákona proběhla v letech 1998 až 2013. Další změny proběhly k 1. 1. 2014, kdy vešel v účinnost nový občanský zákoník a byl zrušen zákon o rodině. Občanský zákoník upravuje ve své druhé části rodinné právo a institucionální náhradní péči. Novelizací zákona o rodině, zákonem č. 91/1998 Sb., došlo ke změnám v oblasti rodinného práva a v oblasti náhradní péče. Tyto oblasti byly přeneseny do nové úpravy v občanském zákoníku.

Shrnutí kapitoly

Popsala jsem fungování systému sociálně-právní ochrany dětí v České republice, vymezila jsem, komu je tato péče určena a jaké kompetence mají pracovníci orgánu SPOD. Definuji pojem SPOD a popisuji postavení práv dítěte. Dále jsem stručně charakterizovala historii a dokumenty upravující práva dětí. Vymezila jsem základní formy náhradní rodinné péče v České republice. Na závěr shrnuji změny, které přišly s novelizací zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

2 SYSTÉM SOCIÁLNÍ PÉČE O DĚTI NA SLOVENSKU

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (o sociálně-právní ochraně dětí a sociální kuratele) upravuje sociálně-první ochranu dětí a sociální kuratelu pro zajištění předcházení vzniku krizových situací v rodině, ochrany práv a právem chráněných zájmů dítěte, předcházení prohlubování a opakování poruch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálního vývoje dítěte a zletilých fyzických osob a na zamezení nárůstu sociálně patologických jevů (§ 1 a odst. 1 zákona 305/2005).

Sociálně-právní ochrana dětí a sociální kuratela dle § 1 a ods. 2 zákona č. 305/2005 Z. z. je soubor opatření na zabezpečení ochrany dětí, která je nevyhnutelná pro jejich blaho a respektuje nejlepší zájem dětí dle mezinárodních dohod, dále zabezpečuje výchovu a všestranný vývin dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí a v neposlední řadě zabezpečuje náhradní prostředí pro děti, které nemohou vyrůstat ve vlastní rodině.

Podle § 4 a ods. 1 zákona č. 305/2005 Z.z. se opatření SPOD a sociální kurately vykonávají v přirozeném rodinném prostředí, v náhradním rodinném prostředí, v otevřeném prostředí a v prostředí vytvořeném a uspořádaném na výkon opatření podle tohoto zákona.

Sociálně-právní ochrana v systému práva

I přes velké množství mezinárodních dokumentů a legislativních norem nebude ochrana dětí stále účinná a dostatečná. SINK (2008) potvrzuje že: legislativa jako samotný celek není dostatečná pro ochranu dětí, proto musíme být schopni změnit naše postoje a hodnoty. Juristický přístup zkoumání veřejné správy poukazuje na to, že v minulosti převažovalo normativní řešení otázek týkajících se fungování a organizace veřejné správy, situace dnes je stále stejná. Právní přístup k samosprávě (veřejné správě) nemůže být výjimečný, protože je jen jedním z eventuálních hledisek. Potíže obcí a měst (správy) se nevyřeší jen díky tomu, že budou upraveny normativně-právní vztahy. Dále jsou tu ještě otázky sociální, hospodářské, zdravotní, ekologické apod.

Nejlepší zájem dítěte

Slovenský zákon č. 305/2005 Z. z., o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele, stanovuje v § 1 odst. 2 písm. a) obecně, že sociálně-právní ochrana dětí je soubor opatření nezbytný k zajištění ochrany dítěte, která je nevyhnutelná pro jeho blaho a která respektuje jeho nejlepší zájem podle „mezinárodní úmluvy“, aniž by zásadu nejlepšího zájmu dítěte blíže vymezoval. Důvodová zpráva k zákonu uvádí, že „návrh záměrně klade na první místo přirozené rodinné prostředí, ve kterém se opatření provádí, včetně širšího sociálního prostředí dítěte, rodiny nebo zletilé fyzické osoby. Zvýrazňuje se cíl opatření a zájem společnosti systematikou zákona a jeho jednotlivých částí, který klade důraz na nejlepší zájem dítěte a nezastupitelné místo rodiny (MACELA, 2015 s. 58-59).

Ochrana dětí

Slovní spojení „ochrana dětí“ znamená chránění rozsáhlého souboru práv a příslušných zájmů dítěte, které jsou upravené v řadě právních odvětví. Mezi tyto právní odvětví patří zejména právní předpisy, různé právní síly, které jsou předmětem činnosti mnohých orgánů, právnických a fyzických osob. (NOVOTNÁ In: KAHOUN, 2007 s. 36). Podle BOTEKA (2009, s. 67) je ochrana dítěte třetím bodem patřícím do systému sociálních událostí týkajících se rodiny. Stát orientuje svoji pozornost na podporu rodiny v začátku výchovy, v období čekání a výchovy nezaopatřeného dítěte.

Sociální kuratela

Podle § 1 a ods. 3 zákona 305/2005 Z. z. je sociální kuratela soubor opatření na odstranění, zmírnění a zamezení prohlubování nebo opakování poruch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálního vývinu u dítěte nebo plnoleté fyzické osoby a poskytování pomoci v závislosti na závažnosti poruchy a situace, ve které se nachází dítě nebo plnoletá fyzická osoba.

Sociální kuratelu dětí zabezpečuje orgán sociálně-právní ochrany a sociální kurately vykonáváním opatření podle tohoto zákona zejména pro dítě, které se dopustilo páchaní činu jinak trestného podle zvláštního předpisu. Dále pak dítě, které se dopustilo přestupku a které je členem skupiny, která ho svým negativním vlivem ohrožuje, nebo dítě zneužívající drogy či dítě závislé na drogách. Poté to může být dítě hrající hazardní hry nebo dítě závislé na hazardních hrách, internetu, počítačových hrách a jiných hrách. Sociální kuratela je určena i pro dítě, u kterého se pro poruchy chování projevují problémy zejména ve škole, ve

skupinách, ve vztazích s jinými dětmi, rodiči nebo jinými plnoletými fyzickými osobami nebo dítě, u kterého se projeví poruchy chování zanedbáváním školní docházky, útěky z domova nebo ze zařízení, ve kterém je umístěné. V neposlední řadě to může být dítě, u kterého se neprojeví problémy v chování ani poruchy chování, avšak jeho jednorázové chování nebo krátkodobé chování vyžaduje pro svoji závažnost nebo nepřiměřenost pomoc (§16 zákona 305/2005).

2.1 Legislativní opatření

Na Slovensku je ochrana práv dítěte upravena zákonem č. 305/2005 Z. z., *o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, z 25. května 2005, v platném znění. Účel sociálně-právní ochrany a sociální kurately v § 1 odst. 1 definuje tento zákon obecně jako „*zabezpečenie predchádzania vzniku krizových situácií v rodine, ochrany práv a právom chránených záujmov detí, predchádzania prehlbovaniu a opakovaniu porúch psychického vývinu, fyzického vývinu a sociálneho vývinu detí a plnoletých fyzických osob a na zamedzenie nárastu sociálnopatologických javov*“.

V § 1 odst. 2 jsou definována zabezpečení na ochranu práv dítěte, která jsou nezbytná pro jeho blaho a která respektují jeho nejlepší zájem podle mezinárodní úmluvy. Dále je to zabezpečení výchovy a všestranného vývoje dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí. Třetí oblast činností je pak zabezpečení náhradního prostředí dítěti, které nemůže být vychováváno ve vlastní rodině.

Oproti starší české úpravě tu je důraznější akcent na přirozené rodinné prostředí (srov. zásady Úmluvy o právech dítěte, ale i zásady poskytování sociálních služeb ve smyslu zákona o sociálních službách). Sociálně-právní ochrana je definována též zabezpečením náhradního prostředí, tedy nikoli nutně jen náhradní rodinné péče. Na Slovensku došlo totiž již dříve ke sjednocení systému pobytové péče o ohrožené děti v resortu práce, sociálních věcí a rodiny, které Českou republiku teprve čeká. Slovenský zákon je svou systematikou i terminologií jinak velmi blízký zákonu o sociálně-právní ochraně dětí, proto se v něm lze velmi dobře orientovat. Vedle toho je oproti české úpravě mnohem podrobněji a obšírně upravena působnost obce v samostatné působnosti včetně opatření finančních. § 65 odst. 1 zákona stanovuje, že pokud je rodič dítěte nebo osoba, která se osobně stará o dítě, obyvatelem obce, na jejímž území má dítě trvalé bydliště, ale dítě prokazatelně pobývá na jiném místě nejméně jeden rok před umístěním do dětského domova na základě rozhodnutí

soudu o nařízení ústavní péče, obec vyčlení finanční prostředky ze svého rozpočtu na úpravu a obnovu rodinných poměrů včetně bytových poměrů a sociálních poměrů dítěte. Tento „příspěvek na úpravu a obnovu rodinných poměrů“ činí nejméně 10 % prokázaných skutečných nákladů náhradní péče. Takto vyčleněné prostředky v samostatné působnosti mohou sloužit i v procesu zprostředkování náhradní rodinné péče, nebo se tento příspěvek transformuje na „příspěvek na tvorbu úspor“ dítěte k ulehčení jeho budoucího osamostatnění (MACELA, 2015, s. 13-14).

Sociální správa

Sociální správa je podle TOMEŠE (2002, s. 33) soubor orgánů a organizací vykonávající a realizující sociální politiku v sociální sféře. Využívají specifické nástroje, prostředky a techniky. Sociální správu ve Slovenské republice zajišťují specializované orgány státní správy, úřady samosprávných krajů, obecné a městské úřady jako zástupci územní samosprávy a sociální pojišťovna jako veřejnoprávní instituce.

Podle TOMEŠE (2002, s. 26) státní správa realizuje dvě základní funkce, kterými je aplikace zákonů, rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob při výkonu státní správy a vykonávání státní politiky a sledování státních zájmů.

Ministerstvo práce sociálních věcí a rodiny Zákon NR SR § 3, č. 453/2003 o orgánech štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti, (o orgánech státní správy v oblasti sociálních věcí, rodiny a služeb zaměstnanosti), řídí výkon státní správy uskutečňované Ústředním a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (Ústředí práce, sociálních věcí a rodiny). Dále Ministerstvo schvaluje vnitřní organizační strukturu Ústředí, kontroluje výkon státní správy v oblasti sociálních věcí a služeb zaměstnanosti, určuje spolupráci se Statistickým úřadem Slovenské republiky rezortní statistické zjišťování a administrativní zdroje v oblasti sociálních věcí a politiky trhu práce. Poté určuje minimální obsah, rozsah a periodicitu sběru a zpracování údajů v oblasti sociálních věcí a služeb zaměstnanosti, určuje postup a podrobnější podmínky udělování povolení na zaměstnání cizinců anebo osobě bez státní příslušnosti. Ministerstvo také zodpovídá za tvorbu koncepce rozvoje v oblasti sociálních věcí a služeb zaměstnanosti, je orgánem prostřednictvím, kterého předkládá Ústředí a Ústredie práce, sociálních věcí a rodiny podklady na sestavení návrhu systematizace na každý rozpočtový rok a usměrňuje zaměstnávání cizinců a osob bez státní příslušnosti ve Slovenské republice a občanů Slovenské republiky v zahraničí.

Orgánem sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately je Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské Republiky; Ústředí práce, sociálních věcí a rodiny; úřady práce, sociálních věcí a rodiny; Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí a mládeže; obec; vyšší územní celek; akreditovaný subjekt; právnická nebo fyzická osoba, která provádí opatření sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately podle § 10 zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane deti a sociálnej kuratele.

Orgány sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately se zaměřují na preventivní úkoly především v situacích, kdy se rodiče dítěte rozvádějí nebo v okamžiku, kdy nejsou schopni řešit problémy nebo rozpory v rodině. Jedná se zejména o doporučení, zajištění nebo poskytnutí sociálního poradenství. Dále mohou zabezpečit psychologickou pomoc, odborné metody práce na usnadnění řešení konfliktních situací v rodině a na přizpůsobení se nové situaci. Orgány mohou také rozhodovat o uložení různých výchovných opatření. Samospráva má důležitou roli zejména v předcházení vzniku krizových situací v rodině a při omezování a odstraňování negativních vlivů. Orgány sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately zastupují děti v soudních řízeních, ve kterých nemohou být z důvodu střetu zájmů zastoupeny svými rodiči. V okamžiku řešení situací, kdy je rozhodnutím soudu potřeba dítě odejmout z péče rodičů, je zabezpečena nepřetržitá dvacetičtyřhodinová telefonická pohotovost zaměstnanců orgánů sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately, a to v každém okrese Slovenské republiky. Po odnětí dítěte z péče jeho rodičů musí být využity veškeré možnosti směřující k nápravě rodinného prostředí dítěte tak, aby se do tohoto prostředí mohlo dítě znovu vrátit. Odnětím dítěte z rodiny rodičům nezanikají rodičovská práva a povinnosti (MPSVR SR, 2014).

2.2 Národní akční plán pro děti na rok 2013-2017

Slovenská republika podepsala dohodu o právech dítěte a řadu souvisejících opčních (dodatkových) protokolů a tím se zavázala plnit veškeré kroky na jejich vykonávání a zabezpečit tak plnění veškerých práv garantovaných úmluvou pro všechny děti. Pravomoc je stvrzena právní moci a je v souladu s mezinárodním právem. Závazky plynoucí pro Slovenskou republiku z Úmluvy o právech dítěte jsou základním východiskem strategie Slovenské republiky v oblasti ochrany práv dítěte (MPSVR SR, 2015).

Cíle Národního akčního plánu pro děti

Národní akční plán pro děti prezentuje hlavní nástroj pro cílený a koordinovaný postup při naplňování závazků Úmluvy o právech dítěte a jejích opčních protokolů na národní úrovni. Při jeho navrhování byl zohledněn požadavek komplementarity k opatřením, která se už plnila prostřednictvím jiných národních akčních plánů, programů, koncepcí nebo strategií. Cílem je sjednotit systém ochrany a podpory lidských práv na Slovensku a stanovit dlouhodobou strategii v této oblasti tak, aby byla přizpůsobená i struktura a metodologie příprav Národního akčního plánu pro děti. Strategickým záměrem akčního plánu je přispět k budování rozvoje celistvého a účinného systému na ochranu práv a zájmů dětí a zabezpečení dosavadních pokroků při uplatňování a ochraně práv a zájmů dětí prostřednictvím úloh a opatření v něm zahrnutých. Podle tohoto záměru je možné do dílčích strategických záměrů v oblasti podpory a ochrany práv dětí zařadit:

- upevňování a posilování hodnot dítěte jako nositele práv, jako lidské bytosti s vlastní důstojností a s rozvíjejícími se schopnostmi a názory,
- rodina jako přirozené prostředí pro růst, blaho, podporu a rozvoj kompetencí dítěte a podpora pozitivního rodičovství,
- přijímání a uskutečňování opatření legislativního a nelegislativního charakteru založených na poznání a odrážejících nové požadavky mezinárodních dokumentů a praxe,
- součinnost politik týkajících se dětí na všech úrovních v horizontální a vertikální rovině,
- institucionální zabezpečení naplňování Úmluvy a jejích opčních protokolů počínaje odpovídajícím personálním a finančním pokrytím,
- průběžné hodnocení a sledování efektivnosti ve všech oblastech zájmů dle Úmluvy,
- účelné rozvíjení praxe podporující upevňování pozitivních faktorů posilujících nediskriminační zacházení s dětmi a specifická opatření pro zvláště ohrožené děti,
- citlivý přístup k dítěti v případě porušení jeho práv a nutnost zajištění prostředků nápravy,
- zvyšování odborné přípravy a profesionality odborníků pracujících s dětmi a rozvoj mezinárodní spolupráce,
- růst povědomí a informovanosti týkající se oblastí úmluvy mezi dětmi a veřejností (MPSVR SR, 2015).

Metodologie Národního akčního plánu pro děti

Osnova Národního akčního plánu pro děti byla schválena Výborem pro děti a mládež. Definovali sedm tematických kapitol, kam patří průřezové principy; univerzální opatření na implementaci; občanská práva a svobody, rodinné prostředí a náhradní péče; základní zdravotní péče; zdravotní postižení a sociální péče; vzdělávání, volný čas a kulturní aktivity; zvláštní ochranná opatření. Zmíněná témata jsou součástí nového Národního akčního plánu pro děti, který napodobuje soubory opatření sdružené podle toho, jak je sleduje Výbor OSN pro práva dítěte. Nynější Výbor pro děti a mládež pověřil koordinací příprav podkladů konkrétní rezorty věcné působnosti, kam spadala převážná část opatření (MPSVR SR, 2015).

Příprava Národního akčního plánu pro děti byla s ohledem na danou cílovou skupinu připravována souběžně s jednatelem a odborníky zapojenými do přípravy Strategie pro mládež na roky 2014-2020. Do přípravy Národního akčního plánu pro děti se usilovně zapojili i zástupci mimovládního sektoru a také zvláštní okruh mimovládních organizací sdružených v koalicih pro děti (MPSVR SR, 2015).

2.3 Současný systém náhradní rodinné péče

Na Slovensku je náhradní péče o dítě upravována zákonem o rodině z roku 2005, a to tak, že nezletilé dítě může být svěřeno do osobní péče jiné fyzické osoby než rodičům (soud preferuje příbuzné nezletilého dítěte), dále do pěstounské péče nebo péče ústavní. Zákon o rodině upravuje další dvě podoby náhradní rodinné péče, a to osvojení a poručenství (NOVÁK, 2013, s. 126).

Slovenský zákon o rodině preferuje náhradní péči v rodině před péčí v instituci. Podle zákona č. 36/2005 Z. z., o rodině, ústavní péči může nařídit soud v případě, že je výchova nezletilého dítěte závažným způsobem ohrožena či porušena a další výchovná opatření nevedou k nápravě, nebo v případě, že rodiče nedovedou zabezpečit osobní péči o nezletilé dítě z dalších vážných důvodů a nezletilé dítě nemůže být svěřeno do pěstounské nebo do náhradní osobní péče. Mezi vážné ohrožení nebo narušení výchovy nezletilého dítěte se nepovažují nedostačující bytové podmínky nebo majetkové poměry rodičů dítěte. Soud je povinen zjistit před nařízenou ústavní péčí, zda nezletilé dítě nemůže být svěřeno do pěstounské nebo náhradní osobní péče (NOVÁK, 2013, s. 126).

FILADELFOVÁ (2008, s. 9-10) s odkazem na BUDAJOVOU (in NOVÁK, 2013, s. 126) varuje před případnou neshodou v terminologii zákona o rodině a terminologii zákona

o sociálně-právní ochraně dětí a sociální kuratele. V praxi může přinášet interpretativní problémy. Pojem „náhradní péče“ v zákoně o rodině má tři formy – náhradní osobní péči, pěstounskou péči a ústavní péči. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí a sociální kuratele hovoří o „náhradní rodinné péči“, pod níž člení pěstounství a osvojení.

Před nařízením ústavní péče musí předcházet výchovná opatření v rodině, bez toho nemůže být ústavní péče uložena. Soud i přesto musí minimálně dvakrát do roka kontrolovat ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany a sociální kurately, zda ústavní péče plní svůj účel a zda nejsou dostupné další formy péče. Zákonnými zástupci setrvávají rodiče v případě, že soud nerozhodne jinak. Zákon č. 305/2005 Z. z., o sociálněprávné ochraně dětí a o sociální kuratele, uvádí, že ústavní péči zabezpečují dětské domovy, a to v profesionální rodině, nebo v samostatné skupině. Úkolem dětského domova je na nezbytně nutnou dobu nahradit dítěti jeho přirozené rodinné zázemí nebo náhradní rodinné prostředí. V případě, že je to možné, právní norma vymezuje, aby byla ústavní péče vykonávána prioritně v profesionálních rodinách. Přednost před skupinovou péčí v dětském domově mají profesionální rodičové (FILADELFOVÁ in NOVÁK, 2013, s. 126-127).

Náhradní rodičovství má podpořit zákon č. 627/2005 Z. z., o příspěvcích na podporu náhradní starostlivosti o dítě, který je platný od 1. ledna 2006. Zákon zavádí finanční pomoc všem formám náhradní rodinné péče, a to dítěti, které nemá vlastní rodinné prostředí. Před zavedením tohoto zákona byla finanční pomoc poskytována pouze péči pěstounské (BERNHAUSEROVÁ in NOVÁK, 2013, s. 127).

Náhradní péče na Slovensku směřuje k tomu, aby se přešlo od umístování nezletilých dětí do institucí k umístování do náhradních rodin, jak popisuje BERNHAUSEROVÁ (in NOVÁK, 2013, s. 127), „v současné legislativě se zdůrazňuje postavení rodiny jako přirozeného subjektu svépomoci“.

Legislativní rámec náhradní rodinné péče

Na Slovensku je náhradní rodinná péče upravena zákonem č. 36/2005 Z. z., o rodině (dále také „ZOR“), tento zákon nabyl platnost 11. 2. 2005 a nahradil původní zákon o rodině z roku 1963. Třetí hlava druhé části zákona o rodině je celá věnována náhradní rodinné péči. Jedná se o komplexní a celistvé uspořádání této instituce (NOVÁK, s. 151, 2013). Zákon o rodině je považován za primární právní úpravu náhradní rodinné péče na Slovensku a je doplněn především zákonem č. 305/2005 Z. z., o sociálněprávné ochraně dětí a sociální kuratele (dále také „ZOSPOD“), a zákonem č. 627/2005 Z. z., o příspěvcích na podporu náhradní starostlivosti o dítě.

Podle NOVÁKA (s. 151, 2013) se Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (ZOSPOD) zabýva sociálně-právní ochranou dětí a souborem postupů, aby bylo předcházeno vzniku krizových situací v rodině. Dále se pak zabývá ochranou práv a právem chráněných zájmů dětí, předcházením častých poruch psychického vývoje, fyzického vývoje a sociálního vývoje dětí a plnoletých osob a v neposlední řadě zabráněním výskytu sociálně patologických jevů. Náhradní rodinná péče, která je obsažena v zákoně o rodině se vyznačuje především tím, že stanovuje postupy k zajištění ochrany dítěte, která je nutná pro jeho blahobyt a která bere na vědomí jeho nejlepší zájem (ve smyslu Úmluvy o právech dítěte); výchovy a všeobecný vývoj dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí; náhradního prostředí, protože dítě nemůže být vychováváno ve vlastní rodině.

Legislativní rámec náhradní rodinné péče na Slovensku je od roku 2005 vytvářen především níže uváděnými zákonnými a podzákonnými normami. Slovensko je ale vázáno i několika mezinárodními úmluvami a komunitárními předpisy.

Základní vnitrostátní normy upravující náhradní rodinnou péči:

- zákon č. 36/2005 Z. z., o rodině;
- zákon č. 305/2005 Z. z., o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele;
- zákon č. 627/2005 Z. z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa;
- zákon č. 453/2003 Z. z., o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti;
- vyhláška č. 643/2008 Z. z., Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z.

Hlavní mezinárodní úmluvy a předpisy komunitárního práva, které upravují nebo zasahují do institutu náhradní rodinné péče, kterými je Slovensko vázáno:

- Úmluva o právech dítěte;
- Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení;
- Listina základních práv EU;
- nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003, o pravomoci a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (nařízení Brusel II).

2.4 Právní úprava náhradní péče

Náhradní péče je vymezena ust. § 44 ZOR navazujícími a podmiňujícími dočasnými opatřeními, které nahrazují osobní péči o nezletilé dítě v okolnostech, kdy rodiče tuto péči nezajišťují nebo nemohou zajistit. Náhradní péčí ve smyslu stávající právní úpravy je svěřeni nezletilého dítěte do osobní péče jiné fyzické osoby než rodiče (dále jen „náhradní osobní péče“), pěstounská péče a ústavní výchova.

Soud rozhoduje, který způsob náhradní péče zvolí. Ve většině případů přihlíží k zájmu nezletilého dítěte. Tyto opatření vyplývají ze zákona o rodině, ale i z Úmluvy o právech dítěte (NOVÁK, 2013, s. 153). Formy náhradní péče, které jsme výše uvedli, můžeme označit jako formy v užším pojetí, kdežto v širším pojetí můžeme vymežit další formy náhradní péče, které jsou upravené zákonem o rodině, NOVÁK (2013, s. 154) uvádí osvojení a poručenství (s osobní péčí).

Náhradní osobní péče

Náhradní osobní péči na Slovensku můžeme srovnat k institutu svěřeni dítěte do výchovy jiné fyzické osoby, než jsou rodiče, tuto formu upravuje ust. § 45 slovenského zákona o rodině. Soud rozhodne o svěřeni dítěte do výchovy jiného občana než rodiče pouze pokud je to v jeho zájmu a z vážných důvodů. Pokud se vlastní rodina nechce nebo nemůže o dítě postarat z různých příčin, jakými jsou nemoci, drogy, alkoholismus, zanedbávání, nevhodné sociální a bytové poměry, musí se o něj postarat osoba, o níž rozhodne soud. Osoba má zabezpečit dítěti řádnou péči a zastupovat ho jen v běžných věcech (VLČKOVÁ, 2001, s. 148). Pouze soud může svěřit nezletilé dítě do náhradní osobní péče v případě, že je to nezbytné pro zájem dítěte. Nezletilé dítě lze svěřit do péče pouze fyzické osobě, která má trvalý pobyt na území Slovenské republiky. Tato osoba musí být způsobilá k právním úkonům. Dále splňuje osobní předpoklady, kterými jsou zdravotní, osobní a morální způsob života a život osob, se kterými žije v jedné domácnosti. Zaručuje se, že bude pečovat o nezletilé dítě v jeho zájmu. Soud upřednostní příbuzné nezletilého dítěte v případě svěřeni do náhradní osobní péče v okamžiku, kdy splňují stanovené požadavky. Osoba, které bylo nezletilé dítě svěřeno do náhradní osobní péče, je povinna pečovat o nezletilé dítě v plném rozsahu. Vyživovací povinnost svěřením dítěte do náhradní osobní péče rodičům nezaniká. Rozsah vyživovací povinnosti určí soud a stanoví, aby tyto prostředky byly přiděleny osobě, která má nezletilé dítě v náhradní osobní péči (NOVÁK, 2013, s. 154).

Pěstounská péče

Pěstounská péče jako jedna z forem náhradní péče je nově obsažena v zákoně o rodině. Tento zákon stanovuje podmínky výkonu pěstounské péče. Dále upravuje předpoklady, které jsou kladené na fyzickou osobu, která se má stát pěstounem. Nezletilé dítě je možné svěřit do péče fyzické osoby, která má zájem být pěstounem a přitom splňuje podmínky dané zákonem. O tomto rozhodnutí rozhoduje soud, a to za předpokladu, že rodiče nezabezpečují nebo nemohou zabezpečit péči nezletilému dítěti, a za předpokladu, že je to v zájmu nezletilého dítěte. Nezletilé dítě lze svěřit do pěstounské péče pouze fyzické osobě, která má trvalý pobyt na území Slovenské republiky. Tato osoba musí být způsobilá k právním úkonům. Dále splňuje osobní předpoklady, kterými jsou zdravotní, osobní a morální způsob života a život osob, se kterými žije v jedné domácnosti (NOVÁK, 2013, s. 154). Pěstounskými rodiči se nejčastěji stávají prarodiče nezletilého dítěte nebo jeho příbuzní. Dítě může být svěřeno do péče jedné osoby nebo oběma manželům. Mezi dítětem a pěstounskou rodinou může nastat silné citové pouto. Stává se součástí rodiny a v některých případech si dítě pěstouni osvojí (KUBÍČKOVÁ, 1990, s. 24 – 29). Pěstoun zaručuje, že bude pečovat o nezletilé dítě v jeho zájmu. Před rozhodnutím soudu o svěřeni dítěte, které je v ústavní péči, do pěstounské péče, lze na dočasnou dobu svěřit nezletilé dítě za pomoci rozhodnutí orgánu sociálně-právní ochrany dětí do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem. Pěstouni vykonávají stejnou péči o nezletilé dítě jako rodiče. Soud také určuje rodičům nebo jiným fyzickým osobám povinnost poskytovat nezletilému dítěti vyživovací povinnost a stanoví rozsah této povinnosti. Současně uloží povinnosti, aby vyživovací prostředky byly poukazovány orgánu sociálně-právní ochrany dětí (NOVÁK, 2013, s. 155).

Ústavní výchova

Soud je povinen přezkoumat před nařízenou ústavní péčí, jestliže nezletilé dítě nemůže být svěřeno do pěstounské či náhradní péče. Soud nařizuje ústavní péči v případě, kdy je výchova nezletilého dítěte závažným způsobem ohrožena nebo závažně narušena. Dále v případě, že výchovná opatření nevedou ke zlepšení nebo v případě, že rodiče nemohou zabezpečit dostatečnou péči o nezletilé dítě z dalších závažných příčin a dítě nemůže být svěřeno do pěstounské nebo náhradní osobní péče. Mezi závažná ohrožení a závažná porušení výchovy nezletilého dítěte považujeme nevyhovující podmínky pro bydlení nebo majetkové poměry rodičů nezletilého dítěte. Profesionální rodina je v rámci úpravy ústavní výchovy relativně moderní institut výchovy. Je to specifická forma výchovy nezletilého dítěte, u kterého je nařízena ústavní výchova. Tuto profesionální funkci rodiče vykonává

zaměstnanec dětského domova ve vlastním rodinném prostředí. Tato forma náhradní péče je dočasná (NOVÁK, 2013, s. 156).

Osvojení

Osvojením vznikne stejný vztah mezi osvojencem a osvojitelem jako mezi dítětem a rodičem. Osvojitelem může být fyzická osoba, která je způsobilá k právním úkonům. Tato osoba musí disponovat předpoklady, jako je především zdravotní, osobnostní a etická způsobilost. V případě, že si fyzická osoba podá návrh stát se osvojitelem, rozhoduje o jejím vyhovění soud a je zapsána do seznamu žadatelů o osvojení. Tato osoba se zaručuje za svůj způsob života a života osob, které s ní žijí v domácnosti, a zaručuje se za to, že osvojení bude v nejlepším zájmu nezletilého dítěte. Osvojení je možné v případě, že je to v nejlepším zájmu nezletilého dítěte. K osvojení je nutný souhlas rodičů osvojovaného nezletilého dítěte, mimo případy, které jsou uvedeny v zákoně o rodině. Odvolat souhlas je možné do doby, než je nezletilé dítě svěřeno na základě rozhodnutí soudu do péče osvojitelů. Nejméně po dobu devíti měsíců, než soud rozhodne o svěřením dítěte osvojiteli, musí být nezletilé dítě v péči budoucího osvojitele. Náklady spojené s péčí o nezletilé dítě v době „předosvojitelské“ hradí budoucí osvojitel. V případě, že se pěstoun rozhodne osvojit nezletilé dítě, které mu bylo svěřeno do pěstounské péče, nepožaduje se před rozhodnutím soudu, aby nezletilé dítě bylo v „předosvojitelské“ péči pěstouna, jestliže pěstounská péče trvala nejméně po tuto dobu (NOVÁK, 2013, s. 156-157).

Poručenství (s osobní péčí)

V případě, že rodiče nezletilého dítěte zemřeli, byla jim odejmuta rodičovská zodpovědnost, byl pozastaven výkon rodičovské zodpovědnosti nebo nemají právní způsobilost v plném rozsahu, soud stanoví nezletilému dítěti opatrovníka. Opatrovník bude zabezpečovat výchovu a zastupovat a spravovat jeho majetek (NOVÁK, 2013, s. 157). V případě, že rodiče žijí, může soud stanovit za poručníka osobu, kterou navrhli rodiče dítěte. V případě, že soud nenajde blízkou osobu, ustanoví za poručníka osobu, která bude jednat ve prospěch dítěte. (PAVELKOVÁ, KUBIČKOVÁ, ČEČOTOVÁ, 2005, s. 188).

Shrnutí kapitoly

Popsala jsem fungování systému sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately. Vymezila legislativu upravující práva dítěte. Charakterizovala Národní akční plán pro děti,

který má koordinovat postup implementace Úmluvy o právech dítěte. Stejně jako v předchozí kapitole jsem popsala systém a právní úpravu náhradní rodinné péče.

3 SYSTÉM PÉČE O DĚTI V REPUBLICE SLOVINSKO

Rodinu netvoří pouze dva rodiče a děti. Ve Slovinském rodinném právu nalezneme celou řadu modelů, které Slovinské rodinné právo upravuje. Odlišnou právní úpravu mají rodiny, které jsou zastoupeny dvěma rodiči a dítětem či dětmi, odlišnou zase rodiny, kde funkci rodiče zastává pouze jeden dospělý. Slovinské rodinné právo upravuje také postavení sirotků, osvojených dětí a jejich adoptivních rodičů či problematiku týkající se ústavní péče. Podobně jako v ostatních právních úpravách je i ve Slovinsku vždy postupováno zejména v zájmu dítěte, které požívá největší právní ochrany. Rodinné právo se také zabývá právní problematikou manželství a partnerství. Od roku 2006 je součástí rodinného práva i problematika registrovaného partnerství (BOHINC, 2006, s. 558).

Mezi hlavní zdroje rodinného práva Republiky Slovinsko patří především Ústava Republiky Slovenije (dále jen URS), volně přeloženo jako Ústava Republiky Slovinsko, a to zejména článek 53, který definuje ústavní princip rovnosti před zákonem, kdy se na všechny nahlíží před zákonem jako na sobě rovné. Z hlediska rodinného práva se toto vztahuje především na oblast manželského soužití (BOHINC 2006, s. 559). Dalším významným zdrojem rodinného práva ve Slovinsku kromě URS je *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR)*, volně přeloženo jako *Zákon o manželství a rodinných vztazích*. Tento zákon definuje ústavní nařízení, kompletně upravuje materiálně právní otázky zákonného svazku a vztahy mezi manželi (BOHINC, 2006, s. 561).

Z hlediska právní síly je mezinárodní právo ve Slovinsku s výjimkou práva ústavního vždy před právem vnitrostátním. Nejdůležitější mezinárodní právní předpis ve Slovinsku je *Konvencija o otrokovih pravicah*, v originále *Convention on the Rights of Child*, v češtině přeloženo jako *Úmluva o právech dítěte*, která byla roku 1989 přijata valným shromážděním OSN a kterou ratifikovalo 193 států světa včetně Slovinska. Úmluva vymezuje občanská, ekonomická, sociální a kulturní práva dítěte. Na dodržování těchto práv dohlíží Výbor pro práva dítěte OSN. Dalším významným mezinárodním právním dokumentem v oblasti rodinného práva je *Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic*, volně přeloženo jako *Evropská úmluva o výkonu práv dětí*. Tato úmluva je platná od roku 1996 a slouží k ochraně dětí a jejich práv (MDDSZ, 2017).

Organizace sociální ochrany

Ministerstvo práce, rodiny a sociálních věcí dohlíží na činnosti Ústavu důchodového a invalidního pojištění Slovinska, Úřadu pro zaměstnanost Republiky Slovinsko a center sociální práce. Regionální centra sociální práce zabezpečují poskytování rodinných dávek, sociální pomoc a sociální služby. Hlavní kontrolu nad nimi vykonává Ministerstvo práce, rodiny a sociálních věcí (Evropská komise, 2012).

3.1 Orgány upravující práva dětí

Jedním z hlavních orgánů upravujících práva dítěte je **Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti** volně přeloženo jako Ministerstvo práce, rodiny, sociálních věcí a rovné příležitosti. Ministerstvo a další orgány se podílí na řízení rodinné politiky ve Slovinsku od roku 1993. Podílí se na plánování a na tvorbě strategických dokumentů směřujících k rozvoji jednotlivých složek rodinné politiky, které mají v kompetenci jednotlivá ministerstva (MDDSZ, 2017).

Centri za socialno delo, volně přeloženo jako centra pro sociální práci, byly ustanoveny na konci roku 1996. Centra sociální práce poskytují služby a zabezpečují prevenci rodinných problémů, poskytují služby sociální prevence, pomáhají rodinám s dětmi v krizových situacích (při rozvodu, adopci, pěstounská péči, atd). Centra se řídí Zakona o socialnem varstvu (ZSV) volně přeloženo jako Zákon o sociálním zabezpečení (Skupnost centrov za socialno delo, 2011 – 2017).

3.2 Ochrana práv a zájmů dítěte

Centra sociální práce vykonají nezbytná opatření, aby chránila práva, svobodu a majetek dítěte. Sociální centra jsou výhradně určena k ochraně dítěte a nejsou určena k trestání rodičů za jejich činy. V okamžiku, kdy se rodič není schopen postarat o své dítě, což je jeho zákonná povinnost, centrum pro sociální práci může zasáhnout do rodičovských práv, aby ochránilo zájmy dítěte. Centra sociální práce v rámci obecného oprávnění provádí taková opatření, aby ochránilo zájmy dítěte, za předpokladu, že je to nezbytně nutné. V prvé řadě je nezbytné řešit problémy s rodičem a poté až s dítětem, aby byl zachován nejlepší zájem dítěte. Centra pomáhají také rodičům, kteří jsou umístěni ve vazbě. Zdravotní, sociální, školní a poradní orgány dohlíží na dodržování rodičovských práv a napomáhají rodičům s řešením závažných životních situací. Centra sociální práce mají právo odebrat dítě od rodiče

a umístit jej do péče jiné fyzické osoby, popřípadě do institucionální péče, a to v okamžiku, kdy rodiče zanedbávají péči a výchovu dítěte, nebo je-li to z jiných důvodů, ale je to v zájmu dítěte. Nemusí jít v každém případě o pochybení rodičů, mohou to být čistě objektivní důvody. Centra také provádějí měření zralosti osobnosti dítěte nebo zjišťují poruchy chování dítěte, které mohou mít vliv na zdravý vývoj jeho osobnosti. Tato odborná vyšetření se provádí na podnět centra sociální práce nebo na žádost rodičů (Center za socialno delo, 2014).

Práva dítěte

Podle Slovinského ombudsmana (Varuh človekovih pravic, 2010) má dítě právo chodit do školy a učit se. Má právo říkat, co si myslí. Děti mohou vyjadřovat svoje názory různými způsoby, mají právo být informované prostřednictvím rozhlasu, televize, novin nebo knih. Dále mají právo na ochranu soukromí, na svobodu myšlení a náboženství, nikdo nemá právo děti zneužívat (sexuálně), využívat a diskriminovat. Stát má povinnost udělat vše, aby tato práva byla dodržována.

Dítě má nárok na oba rodiče a na život s oběma z nich. Rodiče se mohou střídat a podílet na jeho výchově a zároveň jsou zodpovědní za výchovu a vývoj dítěte. Stát musí vytvořit takové podmínky, kde rodiče mohou uplatnit svá oprávnění. Rodič může být zbaven rodičovské odpovědnosti, pokud zanedbává výchovu a péči o dítě. V rámci uplatňování dalších práv má dítě možnost projevit svůj názor a vyjádřit se před soudy a jinými orgány, ale je třeba brát v potaz věk a vyspělost dítěte. Pokud dítě s rodičem nesouhlasí nebo není vyslyšeno (u soudu nebo jinde), může pomoci advokát (Varuh človekovih pravic, 2010).

Ustava Republike Slovenije (dále jen URS), článek 56, definuje práva dětí, a to tak, že podle Listiny základních práv a svobod mají děti právo na ochranu s ohledem na jejich věk a zralost. Dětem je zaručena zvláštní ochrana před hospodářským, sociálním, fyzickým, duševním nebo jiným vykořisťováním a zneužíváním, jako taková musí být upravena zákonem. V neposlední řadě jsou děti a dospívající chráněny zákonem v případě, že jejich rodiče zanedbávají výchovu, nemají zájem o děti nebo byli zbaveni rodičovské odpovědnosti.

3.3 Formy náhradní rodinné péče

Pěstounská péče

Rejništvo (pěstounská péče) je určena nezletilým dětem, které nemohou žít se svou vlastní rodinou z různých důvodů. Dítě nemůže žít se svými rodiči například z důvodu jeho bezprostředního ohrožování. V těchto případech je nezletilé dítě odebráno z rodinného

prostředí. Pěstounská péče slouží k tomu, aby dítě mohlo vyrůstat v nové rodině, která bude pečovat o jeho zdravý růst, harmonický rozvoj a bude dohlížet na jeho vzdělání a příznivý život. Organizovaná pěstounská péče má kořeny už od roku 1926, kdy byla v oblasti Domžale a okolí zaznamenána první rodina, která pečovala o tzv. sirotky (Center za socialno delo, 2017).

Dne 2. 1. 2003 vstoupil v platnost nový zákon o izvajanju rejniške dejavnosti (výkon pěstounské péče). Tento zákon upravuje podmínky, které musí splnit osoba, která se chce stát pěstounem. Vymezuje postupy a oprávnění vykonávat pěstouna, způsob zajištění pěstounské péče a jejího financování a jiných souvisejících otázek v poskytování pěstounské péče. Zákon neobsahuje úpravu pěstounů, kteří již mají nevlastní dítě v péči (Center za socialno delo, 2017)

Osoba, která se chce stát pěstounem, musí splňovat podmínky, kterými je trvalé bydliště na území Slovinska, dokončené alespoň profesní vzdělání a být plnoletý. Osoba, která se chce stát pěstounem, musí zažádat v Centre za socialno delo (Centrum sociální práce). Toto centrum posuzuje kandidáta a jeho vhodnost stát se pěstounem. Pak odborná komise na základě žádosti vybere vhodného kandidáta, který splňuje všechny potřebné atributy stát se pěstounem. Vybraní uchazeči jsou zveřejněni a musí projít odborným školením. Na základě úspěšného absolvování školení, sociální odbor vydá povolení žadatelům stát se pěstounem.

Pěstoun může pečovat nejvíce o tři děti. Každý měsíc obdrží platbu za výkon pěstounské péče. Tato platba, která je určena pěstounovi slouží k úhradě nákladů spojených s potřebami dítěte. V této částce je dále zahrnuta pěstounova odměna za výkon pěstounské péče (Center za socialno delo, 2017).

Adopce

Posvojitve (adopce) je jednou z nejlepších možných forem péče o dítě v okamžiku, kdy děti nemohou žít se svými biologickými rodiči. Osvojení je možné v případě, kdy rodiče jsou neznámí, rodiče zemřeli, nebo v případě, kdy jsou rodiče zbaveni rodičovských práv. Centra sociální práce se řídí Zákonem o manželství a rodinných vztazích v originále jako Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Republika Slovenija, Centri za socialno delo, 2016).

Osvojitelem nemůže být osoba zbavená rodičovských práv; osoba, u které existuje důvodné podezření, že adopci vykonává na úkor osvojence; člověk, který nebudí důvěru, že bude vykonávat rodičovská práva v nejlepším zájmu dítěte; osoba zbavená možnosti právních

úkonů nebo osoba mentálně postižená nebo nemocná, která by ohrozila zdraví a bezpečí dítěte (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2017).

Ve Slovinsku rozhodují o adopci příslušná centra sociální práce, která jsou držiteli veřejné moci, což znamená, že jménem státu mohou vykonávat některá opatření. Centra sociální práce zahajují řízení o osvojení na základě vlastního podnětu nebo na základě žádosti ze strany potenciálních adoptivních rodičů. V procesu soudního řízení jsou stanoveny zákonné požadavky, kdy se posuzují objektivní možnosti a kompetentnost budoucího osvojitele, motivy pro osvojení, očekávání a osobnostní rysy osvojitele. Soud může rozhodnout o umístění dítěte na určitou dobu do rodiny budoucího osvojitele s cílem zjistit, zda osvojenec a osvojitel budou společně vycházet v novém rodinném prostředí. Centrum na základě zprávy z jednání může dospět k závěru, že nejsou splněny předepsané podmínky pro osvojení, nebo by osvojení nebylo v nejlepším zájmu dítěte, a na základě tohoto rozhodnutí může být žádost o osvojení zamítnuta. Pokud sociální centrum stanoví, že podmínky pro osvojení jsou v pořádku a jsou v nejlepším zájmu dítěte, vydá rozhodnutí o osvojení (Center za sociálno delo Ljubljana).

Shrnutí kapitoly

Popsala jsem fungování systému sociálně-právní ochrany dětí ve Slovinské Republice. Vymezuji jednotlivé orgány upravující práva dětí, přičemž ve Slovinsku největší odpovědnost nese Ministerstvo práce, rodiny, sociálních věcí a rovných příležitostí a pod níž spadají jednotlivá centra sociální práce. Stejně jako v předchozích kapitolách popisují formy náhradní rodinné péče.

4 KOMPARACE

Cílem komparativní analýzy bylo srovnat několik různých systémů. Konkrétně jsem se zabývala systémy na ochranu práv dítěte v České republice, Slovenské republice a Republice Slovinsko.

Zaměřila jsem se na vnitrostátní a mezinárodní normy jednotlivých zemí, které upravují ochranu práv dítěte. Rozčlenila jsem dávky pěstounské péče a jednotlivé příspěvky, které jsou poskytovány měsíčně nebo jednorázově. Pro lepší přehlednost uvádím modelový příklad, který porovnává výši pěstounských dávek ve vybraných zemích. Dále jsem se zabývala jednotlivými sociálními službami, které jsou určeny především rodinám s dětmi. Většina těchto služeb je poskytována bezplatně a slouží k prevenci, ale i k aktivizaci rodičů a dětí. Do komparace jsem zahrнула povinnosti a oprávnění zaměstnanců OSPOD, jejichž činnost by měla směřovat k prevenci a ochraně práv dítěte.

Pro přehlednost byly v práci použity tabulky a grafy, které porovnávají a shrnují jednotlivé údaje a výsledky, kterých bylo docíleno.

4.1 Cíl komparace

Cílem práce je komparovat systém sociálně-právní ochrany dětí ve vybraných zemích Evropské unie. V rámci této práce jsem si vybrala ke komparaci Českou republiku, Slovenskou republiku a Republiku Slovinsko.

Dílčí cíle

- komparace legislativních norem upravujících ochranu práv dítěte
- komparace druhů a výší dávek pěstounské péče
- komparace služeb určených rodinám s dětmi
- komparace oprávnění a povinností zaměstnanců orgánů sociálně-právní ochrany dětí

Výzkumné otázky

1. Jakou legislativou je upravována sociálně-právní ochrana dětí v České republice, Slovenské republice a Republice Slovinsko?
2. Jaké jsou druhy péčovských dávek v České republice, Slovenské republice a Republice Slovinsko?
3. Jaké jsou druhy sociálních služeb určené rodinám s dětmi v České republice, Slovenské republice a Republice Slovinsko?
4. Jaké mají zaměstnanci sociálně-právní ochrany dětí povinnosti v rámci vykonávání svojí profese?

4.2 Metodologie

Charakteristika užití metody

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala kvalitativní výzkum, který CRESWELL (in HENDL, 2005, s. 46) definuje takto: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“ STRAUSS a CORBINOVÁ (1999, s. 10) vymezují kvalitativně orientovaný výzkum jako „jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.“ Podle ŠVARŤČKA, ŠEĎOVÉ, 2007, s. 17 (in GAVORA, 2010, s. 190) cílem kvalitativního výzkumu je prostřednictvím mnoha postupů a metod porozumět lidem a událostem v jejich životě, nejlepším nástrojem pro splnění cíle výzkumu je autorův úsudek a jeho vlastní zkušenosti.

Výzkumná metoda

Při psaní této práce byly využity kvalitativní metody, komparativní analýza a obsahová analýza dokumentů, jde především o analýzu a zhodnocení obsahu, tedy textu, v písemných dokumentech (GAVORA, 2010, s. 142). Pomocí této metody můžeme zjišťovat rozdíly mezi různými dokumenty v rámci jednoho porovnávaného oboru.

Jak již samotný název napovídá, práce bude komparovat systém sociálně-právní ochrany dětí ve vybraných třech zemích Evropské unie. Porovnávány budou Česká republika, Slovenská republika a Republika Slovinsko. Pomocí metody komparace budou porovnány

rozdílnosti v systému těchto tří zemí a budou řešeny i jejich podobnosti. Práce vychází z legislativních předpisů České, Slovenské a Slovinské Republiky v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, dále pak z webových stránek ministerstev, odborné literatury a ze znalostí současné situace této problematiky.

4.2.1 Komparace legislativy týkající se ochrany práv dítěte

Následující tabulka porovnává vnitrostátní legislativní rámec na ochranu práv dítěte v jednotlivých zemích. Ochrana dítěte zahrnuje rozsáhlý soubor práv a proto je upravena v různých právních předpisech. Jednotlivé zákony jsou seřazeny od roku jejich účinnosti.

ZEMĚ			
VNITROSTÁTNÍ NORMY			
	ČESKÁ REPUBLIKA	SLOVENSKÁ REPUBLIKA	SLOVINSKÁ REPUBLIKA
	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů	Zákon č. 453/2003 Z. z., o orgánech štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti ¹	Zakon št. 30/1986 o nepravdnem postopku ²
	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád	Zákon č. 305/2005 Z. z., o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele ³	Zakon št. 110/2002 o izvajanju rejniške dejavnosti ⁴
	Zákon 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře	Zákon č. 627/2005 Z. z., o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa ⁵	Zakon št. 69/2004 o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ⁶
	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí	Zákon č. 36/2005 Z. z., o rodine ⁷	Zakon št. 85/2004 o ratifikaciji Konvencije o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok ⁸

¹ Zákon č. 453/2003 Sb., o orgánech státní správy v oblasti sociálních věcí, rodiny a služeb zaměstnanosti

² Zákon č. 30/1986 o mimosoudním řízení

³ Zákon č. 305/2005 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a sociální kuratele

⁴ Zákon č. 110/2002 o zavedení péstovské péče

⁵ Zákon č. 627/2005 Sb., o příspěvcích na podporu náhradní péče o dítě

⁶ Zákon č. 69/2004 o manželství a rodinných vztazích

⁷ Zákon č. 36/2005 Sb., o rodině

⁸ Zákon č. 85/2004 o ratifikaci Úmluvy o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a spolupráci při vymáhání práva, pokud jde o rodičovskou odpovědnost a opatření na ochranu dítěte

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních	Zákon NR SR č. 466/2008 Z.z. ktorým sa mení a doplňa zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ⁹	Zákon št. 3/2007 o socialnem varstvu
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	Zákon č. 448/2008 Z.z., o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní ¹⁰	Pravidník št. 128/2004 o pripravništvu na področju socialnega varstva ¹¹
Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních		
Zákon 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže	Zákon č. 201/2008 o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. ¹²	
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách	Zákon č. 217/2010 ktorým sa mení a doplňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ¹³	
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	Zákon č. 125/2013 ktorým sa mení a doplňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov ¹⁴	
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník		
Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních		

Tabulka 1 Vnitrostátní normy upravující práva dítěte (vlastní)

⁹ Zákon č. 466/2008 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 305/2005 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a sociální kuratele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ Zákon č. 448/2008 Sb., o sociálních službách a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

¹¹ Pravidlo č. 128/2004 o praxi v oblasti sociální ochrany

¹² Zákon č. 201/2008 o náhradním výživném a změně zákona č. 36/2005 Sb., o rodině a o změně některých zákonů ve znění nálezů Ústavního soudu Slovenské republiky č. 615/2006 Sb.,

¹³ Zákon č. 217/2010 kterým se mění zákon č. 36/2005 Sb., o rodině a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴ Zákon č. 125/2013 kterým se mění zákon č. 36/2005 Sb., o rodině a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a o změně některých zákonů

V Tabulce 1 nalezneme přehled vnitrostátních legislativních norem, které upravují ochranu práv dětí. V **České republice** je ochrana dětí definována v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen SPOD). Tento zákon vymezuje základní opatření a jednotlivá nařízení SPOD. Samostatně řeší oblast pěstounské péče a poskytování sociálně-právní ochrany pověřenými osobami. V neposlední řadě se zákon zabývá kontrolou poskytování SPOD. Kromě zákona č. 359/1999 jsou zde popsány další právní předpisy, které řeší práva dítěte. Ochrana dítěte a jeho práv se promítá do všech odvětví legislativních předpisů, jako je oblast školská, sociální, zdravotní, rodinná, trestní, apod. SPOD můžeme zařadit do odvětví veřejného práva.

Na **Slovensku** je vymezena ochrana práv dětí zákonem č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Tento zákon upravuje rovné zacházení při vykonávání sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately, zabezpečuje opatření na ochranu života, zdraví a příznivého fyzického i psychického vývoje dítěte. Provádí sociální opatření v zařízeních a opatření finančního charakteru. Vymezuje organizace na ochranu práv dítěte. V neposlední řadě kontroluje vykonávání opatření sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately. V roce 2005 Slovensko přijalo řadu opatření v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately. Byl přijat nový zákon o rodině (zákon č. 36/2005 Z.z), kdy hlavním motivem novely zákona o rodině je zlepšení podmínek ochrany dětí, zvýšení významu rodinného prostředí a právo dítěte vyrůstat s oběma rodiči. Novela dále přinesla řadu nových změn, které mají zdůrazňovat nejlepší zájem dítěte. Stejně jako Česká republika, tak i Slovensko má řadu dalších právních předpisů, které řeší specifické oblasti ochrany práv dítěte.

Ve **Slovinsku** je ochrana práv vymezena zákonem o manželství a rodinných vztazích (zákon č. 69/2004). V tomto zákoně nalezneme formy manželství a práva a povinnosti manželů. Upravuje také ukončení manželství a vztahy po rozvodu. Zaměřuje se na vztahy mezi rodiči a dětmi a s tím související práva a povinnosti rodičů a dětí. Dále upravuje výkon rodičovských práv a vymezuje postavení a povinnosti center pro sociální práci. V jedné z částí zákon přímo specifikuje oblast adopce a pěstounské péče a opatrovnictví.

- Česká republika, na rozdíl od Slovenské republiky a Republiky Slovinsko, nemá žádný ucelený zákon, který by se věnoval rodinnému právu. Zákon o rodině, který byl účinný, od roku 1963, byl zrušen a nahrazen v roce 2014 novým občanským zákoníkem.

- Česká republika a Slovenská republika se shodují v provádění opatření sociálně-právní ochrany dětí v zařízeních a zaměřují se na kontrolu poskytování sociálně-právní ochrany dětí.
- Slovinský zákon věnuje v zákoně č. 69/2004 o manželství a rodinných vztazích samostatnou část pěstounské péči, adopci a opatrovnictví.
- Slovinský zákon pak jako jediný detailně specifikuje manželské vztahy.
- Všechny tři země mají zákon, který upravuje sociální služby.
- Republika Slovinsko má oproti porovnávaným zemím méně zákonů, které upravují práva dítěte. I přesto, ale uvedené zákony upravují problematiku, kterou nalezneme v českých a slovenských zákonech.
- Jednotlivé země ve svých legislativách **řeší jednu stejnou věc**, a to ochranu práv dítěte.

Následující tabulka udává přehled mezinárodních norem, které upravují ochranu práv dětí v jednotlivých zemích. Jedná se o dokumenty, které mají mezinárodněprávní účinky. Jejich obsah je upravován smluvními stranami, kterými bývají zejména státy. Jednotlivé zákony jsou seřazeny od roku jejich účinnosti.

				ZEMĚ		
MEZINÁRODNÍ NORMY	ČESKÁ REPUBLIKA	SLOVENSKÁ REPUBLIKA	REPUBLIKA SLOVINSKO			
	Všeobecná deklarace lidských práv (1948)	Všeobecná deklarácia ľudských práv (1948) ¹⁵	Splošna deklaracija človekovih pravic (1948) ¹⁶			
	Deklarace práv dítěte (1959)	Deklarácia práv dieťaťa (1959) ¹⁷	Deklaracija o otrokovih pravicah (1959) ¹⁸			
	Sdělení č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte (1989)	Vyhláška č. 33/1959 Zb., o Dohovore o vymáhání výživného v cudzine ¹⁹	Konvencija o otrokovih pravicah (1989) ²⁰			
	Sdělení č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod	Dohovor o práвах dieťaťa (1989), vyhlášený pod č. 104/1991 Sb. ²¹	Zakon št. 45/1999 o ratifikaciji Konvencije o varstvu Otrok v sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah ²²			

¹⁵ Všeobecná deklarace lidských práv (1948)

¹⁶ Všeobecná deklarace lidských práv (1948)

¹⁷ Deklarace práv dítěte (1959)

¹⁸ Deklarace práv dítěte (1959)

¹⁹ Vyhláška č. 33/1959 Sb. o Úmluvě o vymáhání výživného v cizině

²⁰ Úmluva o právech dítěte (1990)

²¹ Úmluva o právech dítěte (1989), vyhlášený pod č. 104/1991 Sb.

²² Zákon č. 45/1999 o ratifikaci úmluvy o ochraně dětí, ve spolupráci s mezinárodním osvojením

	Sdělení 43/2000 Sb., o Úmluvě o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení	Oznámenie č. 209/1992 Zb. Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí o dojednaní Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Protokolov na tento Dohovor nadväzujúcich ²³	Zakon št. 86/1999 o ratifikaciji Evropske konvencije o uresničevanju otrokovih pravic ²⁴
	Sdělení č. 132/2000 Sb. m. s., o Evropské úmluvě o osvojení	Oznámenie č. 366/2001 Z.z., o uznávaní a výkone rozhodnutí starostlivosti o deti a obnove starostlivosti o deti ²⁵	Zakon št. 113/2007 o ratifikaciji Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o meddržavnih posvojitvah ²⁶
	Sdělení č. 47/2001 Sb. m. s., o přijetí Evropské úmluvy o právním postavení dětí narozených mimo manželství	Oznámenie č. 380/2001 Z.z., o ochrane deti a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach ²⁷	Uredba Sveta (ES) št. 4/2009 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb ter sodelovanju v preživninskih zadevah ²⁸
	Sdělení 54/2001 Sb. m. s., o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí	Oznámenie č. 91/2014 Z.z., o právacch dieťaťa o procedúre oznámení ²⁹	
	Sdělení č. 141/2001 Sb. m. s., Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí	Oznámenie č. 94/2016 Z. z. o doplnení zoznamu zmluvný h strán Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa ³⁰	
	Sdělení č. 45/2003 Sb. m. s., o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů	Oznámenie č. 34/2017 Z.z., doplnenie zmluvných strán Dohovoru o spolupráci v obl.rodič.práv ³¹	
	Nariadení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností		

Tabulka 2 Mezinárodní normy upravující práva dítěte (vlastní)

²³ Oznámení č. 209/1992 Sb. sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

²⁴ Zákon č. 86/1999 o ratifikaci Evropské úmluvy o výkonu práv dětí

²⁵ Oznámení č. 366/2001 Sb. uznávání a výkonu rozhodnutí péče o děti a obnovení výchovy dětí

²⁶ Zákon č. 113/2007 o ratifikaci Dohody mezi vládou Republiky Slovinsko a vládou Republiky Makedonie o osvojení

²⁷ Oznámení č. 380/2001 Sb. o ochraně dětí a o spolupráci při mezinárodním osvojení

²⁸ Nařízení Rady (ES) č 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech vyživovací

²⁹ Oznámení č. 91/2014 Sb. o právech dítěte o proceduře oznámení

³⁰ Oznámení č. 94/2016 Sb. o doplnění seznamu smluvních stran Úmluvy o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu a spolupráci v oblasti rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí

³¹ Oznámení č. 34/2017 Sb. doplnění smluvních stran Úmluvy o spolupráci v obl. rodičovských práv

V Tabulce 2 nalezneme přehled mezinárodních norem na ochranu práv dětí ve vybraných zemích. Všechny tři země, Česko, Slovensko a Slovinsko, přijaly Úmluvu o právech dítěte, která upravuje ochranu práv dítěte. Úmluva je jednou z nejdůležitějších mezinárodních úprav na ochranu občanských, sociálních, kulturních, ekonomických a dalších práv dítěte, která byla přijata Valným shromážděním OSN dne 20. listopadu 1989 a postupně byla ratifikována dalšími zeměmi, včetně České republiky, Slovenské republiky a Republiky Slovinsko. Ostatní právní předpisy a vyhlášky upravují práva dítěte. Jednotlivé normy řeší otázku vymáhání výživného ze zahraničí nebo adopci dítěte ze zahraničí. Zákony dále upravují otázku práva dítěte znát oba rodiče a současně je povinností a právem rodičů udržovat kontakt s dítětem i v případě, kdy jeden z rodičů žije v jiné zemi než jeho dítě.

- Česká republika, Slovenská republika a Republika Slovinsko mají zákon upravující mezinárodní osvojení. Tyto zákony řeší zejména osvojení do ciziny a z ciziny.
- Česká republika, Slovenská republika a Republika Slovinsko mají ve svém zákoně zakotveno vymáhání výživného v cizině.
- Česká a Slovenská republika podepsaly opční protokol o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů.
- Republika Slovinsko má sepsané dohody s jednotlivými zeměmi Evropské unie o osvojení.
- Všeobecná deklarace lidských práv (1948) je mezinárodní dokument, který podepsaly všechny členské země OSN včetně Česka, Slovenska, a Slovinska, ale jeho dodržování je dobrovolné.
- Úmluva o právech dítěte byla ratifikována 7. ledna 1991 Československou federativní republikou (ČSFR). Ratifikace přešla na oba státy dnem jejich samostatného vzniku 1. ledna 1993. V Republice Slovinsko Úmluva o právech dítěte vstoupila v platnost v roce 1990.
- Deklarace práv dítěte byla přijata Organizací spojených národů (OSN) v roce 1959. Deklarace státy přímo nezavazuje, dává pouze doporučení, kterými by země měly směřovat.

V Tabulce 1 a 2 byl uveden souhrn vnitrostátních a mezinárodních norem, které upravují práva dítěte. Tabulky však zcela nepojímají veškerou legislativu, a to z důvodu faktu, že oblast ochrany práv dětí je velmi široká a její provázanost najdeme ve většině zákonů.

4.2.2 Komparace dávek pěstounské péče

Pěstounství je forma náhradní rodinné péče o děti, které nemohou žít s biologickými rodiči. Dávky pěstounské péče pak slouží k finančnímu zabezpečení dětí v pěstounské péči i jejich pěstounů.

Pro přehlednost uvádím jednotlivé dávky pěstounské péče, které jsou poskytovány ve vybraných zemích. Stát má vyživovací povinnost za dítě, které je v pěstounské péči. Na rozdíl od osvojení se u pěstounské péče nestává pěstoun zákonným zástupcem, a tedy nemá ani vyživovací povinnost. Výše dávek se pak odvíjí od počtu svěřených dětí a od zdravotního stavu dítěte svěřeného do péče.

Komparace dávek pěstounské péče		
<i>Česká republika</i>	<i>Slovenská republika</i>	<i>Republika Slovinsko</i>
<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek při převzetí dítěte 	<ul style="list-style-type: none"> • jednorázový příspěvek dítěti při svěřením do náhradní péče 	<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek na provozní výdaje (materiální výdaje)
<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek na úhradu potřeb dítěte 	<ul style="list-style-type: none"> • zvláštní opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči 	<ul style="list-style-type: none"> • peněžitý bonus za péči o jedno dítě
<ul style="list-style-type: none"> • odměna pěstouna 	<ul style="list-style-type: none"> • opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči 	<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek na výživné
<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek na zakoupení motorového vozidla 	<ul style="list-style-type: none"> • opakovaný příspěvek dítěti svěřenému do náhradní péče 	<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek určený pěstounovi za péči o dítě
<ul style="list-style-type: none"> • příspěvek při ukončení pěstounské péče 	<ul style="list-style-type: none"> • jednorázový příspěvek dítěti při zániku náhradní péče 	<ul style="list-style-type: none"> • základní měsíční příspěvek za péči o jedno dítě

Tabulka 3 Porovnání dávek pěstounské péče v jednotlivých zemích (vlastní)

V Tabulce 3 nalezneme přehled jednotlivých dávek pěstounské péče, které jsou ve vybraných zemích poskytovány. Druhy a výše příspěvků se v jednotlivých zemích odlišují. **Česká republika** se od Slovenské liší tím, že jednotlivé dávky jsou děleny podle věku od narození dítěte do 26 let věku. Ve **Slovinské Republice** je výše měsíčních dávek dělena také podle věku, ale pouze od narození do 18 let věku a poté od 18 let do 26 let věku dítěte, kdy po dovršení plnoletosti výše poskytovaných dávek klesají. V České republice, podle zákona o sociálních službách, se také výše příspěvku liší, jedná-li se o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby. Na **Slovensku** dochází k navýšení příspěvků v okamžiku, pečuje-li pěstoun o dítě s těžkým zdravotním postižením. **Všechny tři země** poskytují

jednorázový příspěvek při převzetí dítěte do péče, v případě Slovinské Republiky se jedná o příspěvek na úhradu prvotních nákladů. Příspěvek při ukončení pěstounské péče obdrží pěstoun v České a Slovenské republice. Dále jsou to měsíční příspěvky, které slouží na úhradu potřeb dítěte, a odměna pěstouna za péči o svěřené dítě. Česká republika jako jediná poskytuje příspěvek na zakoupení motorového vozidla.

Dávky pěstounské péče v České republice

Dle integrovaného portálu MPSV (2012) došlo 1. 1. 2013 k právním úpravám v poskytování dávek pěstounské péče.

Příspěvek na úhradu potřeb dítěte

Právo na příspěvek má nezletilé a nezabezpečené dítě, které je svěřené do pěstounské péče, a tento příspěvek slouží k pokrytí potřeb dítěte. Příspěvek je zachován i po dosažení zletilosti dítěte, nejdéle však do dvaceti šesti let, jedná-li se o nezabezpečené dítě podle zákona upravujícího státní sociální podporu, které žije a společně platí náklady na svoje potřeby s osobou, která byla do dovršení jeho plnoletosti osobou pečující (ZÁRASOVÁ, 2012).

Tabulka ukazuje výši příspěvku na úhradu potřeb dítěte za kalendářní měsíc.

Věk	Příspěvek v Kč
do 6 let	4 500
6 - 12 let	5 550
12 - 18 let	6 350
18 - 26 let	6 600

Tabulka 4 Měsíční příspěvek na úhradu potřeb dítěte³²

Nárok na jednorázový příspěvek ve výši **25 000 Kč** má **po skončení pěstounské péče** fyzická osoba, která byla ke dni dosažení plnoletosti v pěstounské péči. Po dosažení plnoletosti zaniká nárok této osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte (ZÁRASOVÁ, 2012). Podle zákona o sociálních službách v případě, že se jedná o dítě, které je závislé na pomoci jiné fyzické osoby, jeho příspěvek na pokrytí potřeb je následující:

³² ZÁRASOVÁ, Zuzana. Integrovaný portál MPSV. *Dávky pěstounské péče*. [online]. 2012. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

VĚK	Stupeň závislosti I (lehká závislost) Kč	Stupeň závislosti II (středně těžká závislost) Kč	Stupeň závislosti III (těžká závislost) Kč	Stupeň závislosti IV (úplná závislost) Kč
Do 6 let	4 650	5 550	5 900	6 400
6 – 12 let	5 650	6 800	7 250	7 850
12 – 18 let	6 450	7 800	8 300	8 700
18 – 26 let	6 750	8100	8 600	9 000

Tabulka 5 Měsíční příspěvek na úhradu potřeb, závislého dítěte na jiné FO³³

Odměna pěstouna

Osoba, která pečuje o dítě a zároveň je zapsána v evidenci má nárok, na odměnu. Na odměnu má nárok i po dosažení plnoletosti dítěte, pokud dítě má nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte. V případě, že o dítě pečují manželé, nárok na odměnu má pouze jeden z nich (ZÁRASOVÁ, 2012).

Odměna/Kč	Počet dětí v péči pěstouna
8 000	1 dítě
12 000	2 děti
20 000	alespoň 3 a více dětí
	1 dítě, závislé na pomoci jiné FO ve stupni II (středně těžká závislost) ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost)
24 000	osoba zařazená do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu a to i bez ohledu zda o nějaké dítě pečuje
	1 dítě svěřené na přechodnou dobu a závislé na FO ve stupni II (středně těžká závislost) ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost)

Tabulka 6 Měsíční odměna pěstouna³⁴

³³ ZÁRASOVÁ, Zuzana. Integrovaný portál MPSV. *Dávky pěstounské péče*. [online]. 2012. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

³⁴ ZÁRASOVÁ, Zuzana. Integrovaný portál MPSV. *Dávky pěstounské péče*. [online]. 2012. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

Příspěvek při převzetí dítěte

Příspěvek na převzetí obdrží osoba, která převzala dítě do pěstounské péče.

Věk	Příspěvek v Kč
do 6 let	8 000
6 - 12 let	9 000
12 - 18 let	10 000

Tabulka 7 Příspěvek na převzetí dítěte do pěstounské péče³⁵

Příspěvek na zakoupení motorového vozidla

Nárok na příspěvek má osoba, která má v pěstounské péči alespoň 3 děti nebo má právo na odměnu pěstouna z důvodu péče o 3 děti. Do nároku na příspěvek se zahrnují i zletilé nezabezpečené děti, které zakládají osobě pečující nárok na odměnu pěstouna. Příspěvek na zakoupení vozidla činí až **70 % kupní ceny** motorového vozidla nebo prokázané výdaje na opravy v částce až 100 000 Kč. Pečující osoba nesmí využívat vozidlo k výdělečné činnosti (ZÁRASOVÁ, 2012).

Dávky pěstounské péče ve Slovenské republice

Peněžitá pomoc rodinám s dětmi se poskytuje v okamžiku:

- svěřením nezletilého dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče,
- pěstounské péče,
- poručnictví, pokud se poručník osobně stará o dítě; to neplatí, pokud se poručník osobně stará o dítě, jehož rodiče nejsou plnoletí,
- dočasného svěřením dítěte do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem,
- svěřením dítěte do péče fyzické osoby rozhodnutím soudu o předběžném opatření, jestliže soud jedná o svěřením dítěte do náhradní péče této fyzické osobě,
- svěřením dítěte do předpěstounské péče nebo
- svěřením dítěte do péče fyzické osoby rozhodnutím soudu o předběžném opatření, jestliže soud jedná o svěřením dítěte do předpěstounské péče (MPSVR SR, 2014).

³⁵ ZÁRASOVÁ, Zuzana. Integrovaný portál MPSV. *Dávky pěstounské péče*. [online]. 2012. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

Jednorázový příspěvek dítěti při svěřeni do náhradní péče

Výše jednorázového příspěvku při svěřeni do náhradní péče činí **500 €**. Tento příspěvek slouží na podporu zabezpečení základního osobního vybavení dítěte, zejména na zajištění jeho:

- oblečení,
- obuvi,
- hygienických potřeb,
- nezbytného nábytku
- a dalších věcí na uspokojení potřeb dítěte (MPSVR SR, 2014).

Nárok na jednorázový příspěvek při svěřeni do náhradní péče má dítě,

- které je na základě pravomocného rozhodnutí soudu svěřeno do náhradní osobní péče, pěstounské péče nebo poručnictví, pokud poručník o dítě osobně pečuje,
- náhradní rodič začal vykonávat osobní péči o toto dítě a
- před svěřením do náhradní péče mělo dítě nařízenou ústavní péči nebo uloženou ochrannou výchovu.

Nárok na výše uvedený příspěvek má i dítě,

- které je svěřeno do náhradní péče předběžným opatřením soudu nebo je svěřeno do předpěstounské péče a při svěřeni do náhradní péče je mladší šesti měsíců,
- jehož náhradní rodič se o něj začal osobně starat,
- na které nebyl poskytnut příspěvek při narození podle zvláštního předpisu (MPSVR SR, 2014).

Jednorázový příspěvek při svěřeni do náhradní péče lze poskytnout i dítěti, kterému nebyla před svěřením do náhradní péče nařízena ústavní péče nebo uložena ochranná výchova, pokud při zahájení provádění náhradní péče nemá zajištěno základní osobní vybavení. Nárok na jednorázový příspěvek při svěřeni do náhradní péče na totéž dítě a téže oprávněné osobě vzniká pouze jednou, a to platí i tehdy, pokud je dítě svěřeno do společné péče manželů a jednorázový příspěvek při svěřeni do náhradní péče byl poskytnut manželovi oprávněné osoby (MPSVR SR, 2014).

Jednorázový příspěvek dítěti při zániku náhradní péče

Od 1. září 2013 je výše jednorázového příspěvku při zániku náhradní péče **922,29 €**. Při zániku náhradní péče slouží tento příspěvek na podporu osamostatnění dítěte. Nárok na jednorázový příspěvek při zániku náhradní péče má zletilé dítě, pokud náhradní péče (osobní péče jiné fyzické osoby než rodiče, pěstounská péče, poručenství) trvala alespoň jeden rok před dosažením jeho plnoletosti (MPSVR SR, 2014).

Opakovaný příspěvek dítěti svěřenému do náhradní péče

Od 1. září 2013 je výše příspěvku

- **138,13 € měsíčně**, jde-li o nezaopatřené dítě, které nemá příjem,
- ve výši rozdílu mezi **138,13 €** a příjmem dítěte, jde-li o nezaopatřené dítě, které má příjem nižší, než je částka opakovaného příspěvku dítěti (MPSVR SR, 2014).

Opakovaný příspěvek dítěti svěřenému do náhradní péče slouží k podpoře uspokojování potřeb dítěte, zejména na úhradu nákladů na

- výživu,
- výchovu,
- vzdělávání
- a bydlení dítěte (MPSVR SR, 2014).

Nárok na opakovaný příspěvek má

- nezaopatřené dítě, které je rozhodnutím soudu nebo příslušného orgánu svěřeno do náhradní péče,
- zletilé nezaopatřené dítě, které do dosažení plnoletosti bylo svěřeno do náhradní péče a žije v domácnosti s fyzickou osobou, která do dosažení jeho plnoletosti byla jeho náhradním rodičem. Zletilé nezaopatřené dítě nesmí mít příjem vyšší než je suma opakovaného příspěvku dítěti (MPSVR SR, 2014).

Opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči

Od 1. září 2013 činní příspěvek náhradnímu rodiči **175,62 € měsíčně**. Pokud se náhradní rodič osobně stará o tři a více dětí, pak opakovaný příspěvek pro náhradního rodiče se zvyšuje také od 1. září 2013 o **124,91 € měsíčně**. Opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči slouží

na podporu osobní péče o dítě, které má náhradní rodič svěřeno do náhradní péče (MPSVR SR, 2014).

Nárok na opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči vzniká, jestliže

- rodiči bylo rozhodnutím soudu nebo příslušného orgánu svěřeno dítě do náhradní péče (pěstounská péče, poručnictví, dočasné svěřením dítěte do péče osoby, která má zájem stát se pěstounem),
- začal osobně pečovat alespoň o jedno svěřené dítě,
- má trvalý pobyt na území Slovenské republiky,
- nevykonává náhradní péči v zařízení pěstounské péče (MPSVR SR, 2014).

Zvláštní opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči

Od 1. září 2013 je výše příspěvku **72,36 € měsíčně** za péči o každé svěřené dítě, které je dítětem s těžkým zdravotním postižením.

Nárok na zvláštní opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči má náhradní rodič,

- jemuž bylo rozhodnutím soudu nebo příslušného orgánu svěřeno dítě do náhradní péče,
- který se začal osobně starat o dítě, které má těžké zdravotní postižení,
- který má trvalý pobyt na území Slovenské republiky.

Dávky pěstounské péče v Republice Slovinsko

Dávky pěstounské péče jsou ve Slovinsku poskytovány pěstounům a dětem, které nemohou žít s biologickými rodiči.

Příspěvek na pěstounskou péči

Pěstoun má nárok na měsíční příspěvek na každé dítě, které má v pěstounské péči. Příspěvky jsou určeny k pokrytí potřeb dítěte a zaplacení práce pěstouna.

Příspěvek pěstounské péče je složen z

- prostředků na materiálové náklady, které činí **291,27 eur**,
- peněžité dávky ve výši přídatku na dítě **114,31 eur** (s ohledem na věk a vzdělávání dítěte),
- měsíční odměny pěstounovi **123,51 eur** za péči o dítě,

- výživného ve výši **405,58 eur** a **291,27 eur** pro děti, které jsou starší 18 let,
- jednorázového příspěvku při umístění dítěte do pěstounské péče, přičemž příspěvek určený na výbavu činí **280,75 eur**.

Příspěvek na výživné může být snížen nebo zvýšen o 25% nebo 50% v závislosti na potřebách dítěte. Také měsíční odměna pěstouna může být zvýšena o 25% až 50% v případě, že dítě potřebuje zvláštní péči (MDDSZ, 2017).

V Tabulce 8 vidíme výše měsíčních příspěvků, které jsou určeny pro děti do 18 let věku v pěstounské péči.

Příspěvek pěstounské péče do 18 let věku dítěte	Výše příspěvku v eur/měsíc
příspěvek na materiálové náklady	291,27
přídavek na dítě (s ohledem na věk a vzdělávání dítěte)	114,31
odměna pěstouna	123,51
Celková výše měsíčního příspěvku na jedno dítě	529,09

Tabulka 8 Výše příspěvků za péči o jedno dítě mladší 18 let³⁶

Příspěvek je složen z částí, které pokryjí materiálové (provozní) náklady. Poté je to přídavek na dítě, který může být pohyblivý s ohledem na věk a studium dítěte. Další složku představuje odměna pěstouna za péči o dítě. Celková částka na zabezpečení potřeb dítěte a pěstouna činí tedy **529, 09 eur měsíčně**.

V následující tabulce vidíme přehled příspěvků pěstounské péče pro děti, které jsou starší osmnácti let. Příspěvek se skládá ze dvou částí, a to z příspěvku, který je specifikován jako výživné na dítě, a z odměny pěstouna, která je určena osobě pečující o dítě. Celková částka příspěvků může být až **414,78 Eur**.

³⁶ Republika Slovenija. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. *Rejništvo*. [online]. 2017. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/rejnistvo/

Příspěvek pěstounské péče nad 18 let věku dítěte	Výše příspěvky v eur/měsíc
Výživné na dítě	291,27
Odměna pěstouna	123,51
Celková výše měsíčního příspěvku na jedno dítě	414,78

Tabulka 9 Výše příspěvků za péči o jedno dítě starší 18 let³⁷

Modelový příklad č. 1

Rodina Nováková si převzala do pěstounské péče jedno dítě ve věku 7 let. Dítě je v dobrém zdravotním stavu a navštěvuje základní školu.

Název	Frekvence/Kč³⁸	
Česká republika	<i>měsíčně</i>	<i>jednorázově</i>
příspěvek na úhradu potřeb dítěte	5 550	
odměna pěstouna	8 000	
příspěvek při převzetí dítěte		9 000
Celkem	13 550	9 000
Slovenská republika		
jednorázový příspěvek dítěti při svěření do náhradní péče		13 517
opakovaný příspěvek dítěti svěřenému do náhradní péče	1 734	
opakovaný příspěvek náhradnímu rodiči	4 748	
Celkem	6 482	13 517
Republika Slovinsko		
příspěvek na materiálové výdaje	7 874	
přídavek na dítě	3 090	
odměna pěstouna	3 339	
příspěvek na výbavu		7 590
Celkem	14 303	7 590

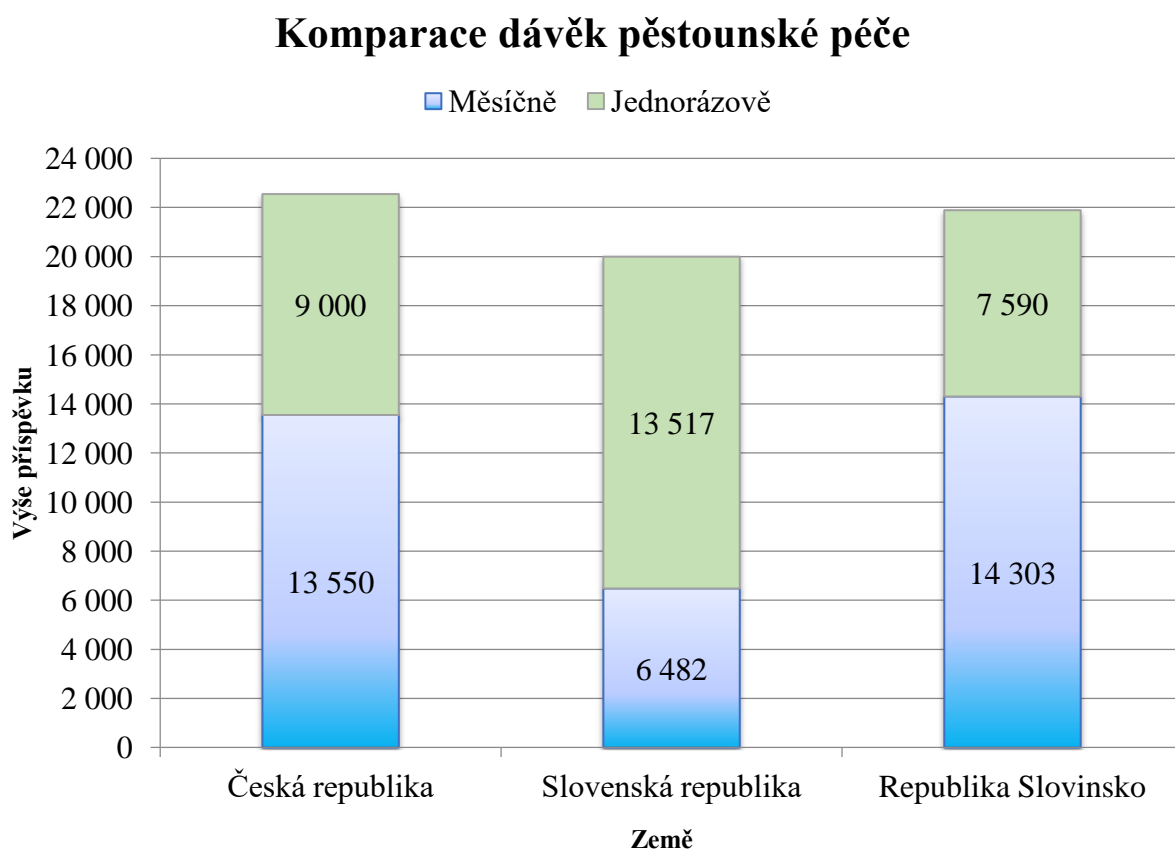
Tabulka 10 Modelový příklad (vlastní)

³⁷ Republika Slovenija. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. *Rejništvo*. [online]. 2017. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/rejništvo/

³⁸ Částky jsou přepočty dle průměrného ročního kurzu ČNB za rok 2016 – 1 EUR = 27.033 Kč

Pro porovnání a lepší orientaci ve výši dávek, které státy poskytují, uvádím modelový příklad. V Tabulce 10 nalezneme přehled měsíčních dávek, na které by rodina Novákových dosáhla v jednotlivých zemích. Z přehledu vyplývá, že **nejvyšší měsíční příspěvek** by rodina pobírala ve **Slovinsku**, Česká republika je na druhém místě. Naopak **výše jednorázových příspěvků jsou na Slovensku nejvyšší** v porovnání s výší měsíčních příspěvků. Nejnižší jednorázový příspěvek obdrží pěstoun ve Slovinsku, tento příspěvek ale v závislosti na potřebách dítěte může být navýšen.

V grafickém vyobrazení jsou uvedeny částky měsíčního a jednorázového příspěvku. Modelace je vypracována na základě modelového příkladu.

Obrázek 1 Komparace dávek pěstounské péče (vlastní)

Z grafu jasně vyplývá, že pěstoun v České republice při převzetí dítěte do péče obdrží měsíční a jednorázový příspěvek celkem **22 550 Kč**, což je nejvyšší příspěvek v porovnání s ostatními zeměmi. Druhý nejvyšší příspěvek obdrží pěstoun ve Slovinsku, celkem

21 893 Kč. Pěstoun na Slovensku při převzetí dítěte do péče obdrží nejnižší příspěvek v rámci porovnávání daných zemí, a to **19 999 Kč.**

V dalších měsících bude výše příspěvku rozdílná, protože bude snížena o jednorázový příspěvek. V České republice bude výše měsíčního příspěvku **13 550 Kč.** Na Slovensku, po odečtení jednorázového příspěvku, bude výše dávky **6 482 Kč** a ve Slovinsku bude výše dávky **14 303 Kč.** To znamená, že nejvyšší dávky podle modelového příkladu bude pobírat pěstoun ve Slovinsku. Naopak na nejnižší dávky dosáhne pěstoun na Slovensku. Výše jednotlivých dávek se mění s věkem, zdravotním stavem, ale také s počtem vychovávaných dětí.

4.2.3 Komparace sociálních služeb pro rodiny s dětmi

V České republice definuje základní druhy sociálních služeb zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V tabulce nalezneme přehled sociálních služeb včetně služeb určených pro rodiny s dětmi.

ČESKÁ REPUBLIKA	
Sociální služby	
a) sociální poradenství	Služba sociální prevence Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi:
b) služby sociální péče	<ul style="list-style-type: none"> • výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, • kontakt se společenským prostředím, • sociálně-terapeutickou činnost
c) služby sociální prevence	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc při uplatňování práv, opodstatněných zájmů a pomoc s osobními záležitostmi.

Tabulka 11 Přehled sociální služeb Česká republika³⁹

Služby, které jsou uvedené v Tabulce 11, může klient využít u organizace poskytující sociální služby. Tyto služby jsou ve většině případů poskytovány zdarma. Sociální služby

³⁹ ČESKO. Zákon č. 108/2006 ze dne 14. března 2006 O sociálních službách. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, § 32. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

jsou poskytovány organizacemi nebo jednotlivci, kteří mají oprávnění tyto služby poskytovat. Díky těmto službám by měla být zajištěna pomoc osobám v nepříznivé životní situaci. Služby určené zejména pro rodiny s dětmi jsou definovány jako **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi**. Řadíme je mezi služby sociální prevence a jsou zaměřeny na rodiny s dětmi, u kterých je ohrožen vývoj, a to v důsledku dlouhodobé krizové sociální situace. Tuto situaci rodiče nejsou schopni řešit sami bez pomoci a mohou existovat další rizika nepříznivého vývoje dítěte.

Sociální služby pro rodiny s dětmi ve Slovenské republice

Základní sociální služby na Slovensku jsou upravovány zákonem č. 448/2008 Z. z. Zákon o sociálnych službách a zmena živnostenského zákona.

Slovenská republika
Sociální služby
<p>a) Sociální služby krizové intervence.</p> <p>b) Sociální služby na podporu rodiny s dětmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoc při osobní péči o dítě, • pomoc při osobní péči o dítě v zařízení dočasné péči o děti, • služba na podporu sladování rodinného života a pracovního života, • služba na podporu sladování rodinného života a pracovního života v zařízení péče o děti do tří let věku dítěte, • služba včasné intervence. <p>c) Sociální služby na řešení nepříznivé sociální situace z důvodu těžkého zdravotního postižení, nepříznivého zdravotního stavu nebo z důvodu dovršení důchodového věku.</p> <p>d) Sociální služby s použitím telekomunikačních technologií.</p> <p>e) Podpůrné služby.</p>

Tabulka 12 Přehled sociální služeb Slovenská republika⁴⁰

⁴⁰ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 448/2008 ze dne 1. ledna 2009 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. In: Zbierka zákonov SR. 2008, § 12 odst. 1. Dostupné z: <http://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/67706/1/2>

V Tabulce 12 je uvedený přehled sociálních služeb, které jsou v rámci legislativy poskytovány. V seznamu sociálních služeb nalezneme služby, které jsou přímo určené rodinám s dětmi. Tyto **služby** jsou určené **na podporu rodin s dětmi**, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci.

Sociální služby pro rodiny s dětmi v Republice Slovinsko

Zákon o sociálním zabezpečení (dále jen „ZSV“) ve své druhé části upravuje několik typů sociálních služeb, které jsou určeny pro jednotlivce, rodiny i skupiny osob při řešení osobních problémů, poskytování péče, ochrany, vzdělávání a odborné přípravy. Aby bylo zabráněno sociálním problémům a potížím, zákon o sociálním zabezpečení (článek 11 až 18) definuje služby, kterými jsou:

Republika Slovinsko
Sociální služby
<p>a) Individuální poradenství</p> <p>b) "Help" rodina</p> <p>c) Ústavní péče</p> <p>d) Péče v zařízeních</p> <p>e) Pomoc při řešení problémů v zaměstnání</p>

Tabulka 13 přehled sociálních služeb Slovinsko⁴¹

V Tabulce 13 nalezneme přehled sociálních služeb, které jsou ve Slovinsku poskytovány. Služba, která se přímo zaměřuje na rodinu s dětmi, je **„Help“ rodina**. Tato služba je rozdělena do tří kategorií. Kategorie, která je zaměřena přímo na rodinu s dětmi, se nazývá

⁴¹ Republika Slovenija. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. *Pomoč družini*. [online]. 2017. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/socialnovarstvene_storitve/pomoc_druzini/

„**Pomoc v domácnosti**“. Tato pomoc zahrnuje zejména odborné poradenství při řešení problémových situací v rodině, ale také poradenství v oblasti péče o děti.

Sociální služby v **České republice** určené přímo rodinám s dětmi jsou začleněné ve službě sociální prevence. Tato služba je cílená přímo na rodinu s dětmi a je poskytována v přirozeném rodinném prostředí, oproti tomu **Slovenská republika** využívá více služby prováděné v institucích. Služby jsou poskytovány tak, aby se rodina s dítětem cítila v zařízení bezpečně. **Slovinsko**, podobně jako Slovensko, poskytuje služby pro rodiny s dětmi, které jsou vykonávány přímo v instituci. **Slovenská republika** upravuje sociální služby pro rodiny s dětmi v části sociálních služeb na podporu rodin s dětmi. Zaměřuje se na včasnou intervenci a předcházení problémů rodin s dětmi, ale také na pomoc při osobní péči o dítě, které je v zařízení dočasné péče. Podobně jak Slovensko, tak i Česká republika je zaměřena na včasnou intervenci, prostřednictvím vzdělávání a výchovy dítěte. **Republika Slovinsko** má také ve svých sociálních službách zakomponovanou část sociálních služeb určených na podporu a pomoc rodinám s dětmi. Sociální služba „help rodina“ a ostatní služby pro rodiny s dětmi jsou zaměřené zejména na poradenskou činnost. V **České republice** jsou poradenské služby zakomponovány v sociálně-terapeutických činnostech. Další službu, kterou mohou klienti využít, je zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. Jedná se zejména o pomoc při obnovení kontaktu s rodinou nebo doprovázení do veřejných institucí.

Služby pro rodiny s dětmi jsou obsahově velmi podobné zejména v České a Slovenské republice. Jednotlivé služby jsou členěny do dalších kategorií a podkategorií, což znamená, že spektrum poskytovaných služeb je velmi obšírné. Slovinsko nemá velmi specifikované služby pro rodiny s dětmi, ty jsou specifikovány pouze v jedné kategorii.

4.2.4 Komparace oprávnění a povinností zaměstnanců SPOD

V Tabulce 14 nalezneme přehled oprávnění a povinností, které musí pracovníci sociálně-právní ochrany dětí (dále jen SPOD) v rámci svojí profese vykonávat. Vyplyvá to ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dítěte. Jednotlivá oprávnění nedefinuje pouze jeden paragraf, ale jsou shrnuty ve více částech zákona o SPOD.

Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí	
Česká republika	1) Hovořit s dítětem a poskytnout mu odpovídající pomoc při ochraně jeho práv.
	2) Ověřit u budoucích osvojitelů nebo u FO, která má zájem stát se pěstounem, zda nedošlo ke změně skutečností rozhodných pro vydání takového rozhodnutí.
	3) Sledovat vývoj dětí, které byly svěřeny do výchovy jiných fyzických osob.
	4) Sledovat dodržování práv dítěte ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy.
	5) Vykonávat ústavní a ochranou výchovu u dětí.
	6) Navštívit dítě, které matka opustila a zanechala je ve zdravotnickém zařízení.
	7) Zajišťovat preventivní a poradenskou činnost.
	8) Oprávnění při péči o děti vyžadující zvýšenou pozornost.
	9) Navštívit dítě umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu.
	10) Sledovat naplňování dohody nebo rozhodnutí o výkonu pěstounské péče.
	11) Pořizovat obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy dítěte, je-li to pro účely ochrany práv dítěte.

Tabulka 14 Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí v ČR⁴²

Zaměstnanci orgánu SPOD jsou v rámci plnění svých úkolů povinni navštěvovat rodinu s dětmi v místě bydliště dítěte, ve škole, školských zařízeních, ve zdravotnických zařízeních nebo v jiném prostředí, kde se dítě zdržuje a pobývá. Pracovník dohlíží na to, v jakých podmínkách dítě žije a zda má dostatečně vyhovující zázemí pro jeho blahodárný rozvoj a zda nejsou porušována jeho práva. Zaměstnanec musí zachovávat mlčenlivost vůči třetí osobě. Pracovník má ale povinnost poskytnout informace v případě, že se jedná v zájmu dítěte, a to zejména tehdy, kdy dítě může být ohroženo na životě.

⁴² ČESKO. Zákon č. 359/1999 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Slovenská republika	Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately
	(1) Zaměstnanec orgánu sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately je oprávněný
	a) prověřovat prostředí a informace o tom, že by dítě mohlo být vystaveno ohrožení života,
	b) prověřovat péči a výchovu, zdraví, výživu a všestranný vývoj dítěte,
	c) prověřovat vhodnost prostředí pro výchovu a všestranný vývoje dítěte,
	d) zjišťovat informace o negativních vlivech na život a zdraví dítěte,
	e) zjišťovat ve školním zařízení, u poskytovatele všeobecné ambulantní péče pro děti a dorost informace o zajišťování péče
	f) předvolat dítě, rodiče dítěte, jinou osobu, která se osobně stará o dítě, a která poskytne informace o prostředí dítěte, ve kterém žije,
	g) vyhotovit obrazový záznam, obrazově-zvukový záznam a zvukový záznam, pro účely prokázání ohrožení života dítěte,
	h) vyhotovit zvukový záznam pro účely prokázání průběhu provádění opatření sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately.
	(2) Oprávnění vstoupit do bytových prostor se souhlasem plnoleté fyzické osoby žijící v bytě. Oprávnění musí být provedeno způsobem, který nepřekročí míru nezbytnou k dosažení jeho účelu.
	(3) Vyhotoví písemného záznamu z výkonu oprávnění.

Tabulka 15 Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí v SR⁴³

Tabulka 15 popisuje oprávnění pracovníků sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately na Slovensku. Zaměstnanec vykonává takové činnosti, které jsou v zájmu dítěte a jsou nejlepší pro jeho blaho. To znamená, že dohlíží na výkon rodičovské odpovědnosti a dohlíží také, zda prostředí, ve kterém vyrůstá, je vhodné pro jeho vývoj a vzdělávání. Pracovníci mají také právo vyhotovit zvukový a obrazový záznam v případě, že tato činnost je prováděna v souvislosti s výkonem působnosti a v zájmu dítěte.

⁴³ SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 305/2005 z 25. mája 2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zbierka zákonov SR. 2005, § 93b odst. 1,2,3. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-305>

Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí	
Republika Slovinsko	1) Provádí kontrolu nad rodinou, která je v evidenci sociálně-právní ochrany dětí.
	2) Monitoruje potřeby v oblasti sociálně-právní ochrany dětí.
	3) Podílí se na přípravě norem a standardů služby.
	4) Dohlíží na děti umístěné v náhradní rodinné péči.
	5) Sleduje dodržování práv dítěte.
	6) Podílí se na přípravě programu sociální pomoci.
	7) Pořizuje obrazové a zvukové záznamy v případě dokázání ohrožení dítěte.
	8) Navštěvuje děti umístěné v ústavech, ve zdravotnických zařízeních nebo děti ve výkonu trestu.

Tabulka 16 Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí v RS⁴⁴

Tabulka 16 vyobrazuje oprávnění a povinnosti zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí. Nalezneme zde informace, které jsou obdobné jako v tabulce České a Slovenské republiky. Pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí všech tří zemí dohlíží na dodržování práv dětí, které jsou v evidenci SPOD. Pracovníci v těchto vybraných zemích dohlíží na **práva dětí v rodině, ve škole, školských zařízeních nebo v zařízeních zdravotních**. Kromě kontroly rodin vykonávají kontrolu nad dětmi, které jsou umístěny v zařízeních náhradní rodinné péče, v ústavních zařízeních, nebo nad matkami s dětmi v trestu odnětí svobody. Pracovníci všech porovnávaných zemí mají pravomoc pořizovat **zvukový nebo obrazový záznam**. K tomuto kroku musí mít však zákonné odůvodnění. Pracovníci SPOD ve Slovinsku mají stanovené ve svých oprávněních podílet se na přípravě **programu sociální pomoci**. V České republice mají pracovníci ve svých oprávněních jako jediní dohlížet na péči o děti, které vyžadují **zvýšenou pozornost**. Jedná se zejména o pachatele trestného činu. Jednotlivá oprávnění a povinnosti pracovníků ve vybraných zemích jsou velmi

⁴⁴ REPUBLIKA SLOVISNKO. Zakon št. 3/2007 z dne 12. 1. 2007 o socialnem varstvu. In: Pravno-informacijski sistem. 2007, člen 2,8. Dostupné z: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/77822>

podobná, zejména v České a Slovenské republice můžeme mluvit o podobných, někdy i stejných oprávnění. Povinnosti a oprávnění pracovníků ve Slovinsku nejsou podrobně specifikovány, ale obsahově nejsou příliš rozdílné od těch ze zbývajících porovnávaných zemí.

4.3 Shrnutí komparace

Na základě komparace jsem zjišťovala shodné či rozdílné stránky různých předmětů a jevů. V prvním bodě jsem srovnávala vnitrostátní a mezinárodní legislativu, která upravuje práva dětí v jednotlivých zemích. Česká republika definuje sociálně-právní ochranu dětí (dále jen SPOD) v zákoně č. 359/1999 Sb., o SPOD. Zákon představuje soubor opatření a nástrojů, kterým se zabezpečuje nejlepší zájem dítěte. Velkou změnu přinesl nový Občanský zákoník (č. 89/2012 Sb.), který je účinný od 1. ledna 2014. V něm je zpracována problematika rodinného práva. Rodinné právo samotné je v ucelené podobě upravováno zákonem pouze na Slovensku a ve Slovinsku. Česká republika zákon o rodině zrušila, a to s platností nového Občanského zákoníku (2014).

Na Slovensku je ochrana práv dětí specifikována zákonem č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V Republice Slovinsko je ochrana práv dětí upravována v zákoně č. 69/2004 *o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*. V oblasti mezinárodních norem mají všechny tři země společné přijetí Úmluvy o právech dítěte, Všeobecné deklarace lidských práv a Deklarace práv dítěte. Zmíněné normy hájí zájmy dítěte ve všech oblastech.

Ve druhém bodě jsem se zabývala komparací dávek pěstounské péče. Druhy a výše dávek se v jednotlivých zemích odlišují. Česká republika dělí dávky pěstounské péče podle věku, a to od narození do 26 let. Dále se přihlíží na to, zda se jedná o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby. Rodina, která splňuje podmínky uvedené v legislativě, má nárok na příspěvek na zakoupení motorového vozidla. Tento příspěvek nabízí z porovnávaných zemí pouze Česká republika. Slovenská republika upravuje výši dávek v případě, že pěstoun pečuje o osobu s těžkým zdravotním postižením. Republika Slovinsko dělí výši dávek dle věku, a to od narození do 18 let a poté od 18 do 26 let, kdy od osmnácti let výše dávek klesá. Pro přehlednost a lepší orientaci ve výši dávek jsem sestavila modelový příklad, od kterého se odráží výše měsíčních a jednorázových příspěvků. Z porovnávaných údajů vyplývá, že při převzetí dítěte do péče obdrží, včetně jednorázového příspěvku, nejvyšší příspěvek pěstoun v České republice. Po odečtení jednorázového příspěvku bude nejvyšší měsíční příspěvek pobírat pěstoun ve Slovinsku. Výše jednotlivých dávek jsou variabilní s ohledem na věk, zdravotní stav a počet vychovávaných dětí. Dále jsem porovnávala sociální služby pro rodiny s dětmi. V České republice jsou sociální služby poskytovány organizacemi nebo jednotlivci, kteří mají oprávnění takovou činnost poskytovat. Sociální služby určené

přímo rodinám s dětmi jsou sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a řadíme je do oblasti sociální prevence. Na Slovensku jsou to sociální služby na podporu rodin s dětmi, které jsou zacílené na včasnou intervenci nebo na pomoc při sladování rodinného života s životem pracovním. Na pomoc dětem a rodinám ve Slovinsku je zaměřená služba „Help“ rodina, která je rozdělena do tří kategorií a jedna z nich je přímo specifikována pro rodiny s dětmi, které řeší problémové situace. Všechny tři země mají vymezené služby určené přímo rodinám a každá z nich se zabývá řešením problémových situací, které občas nastanou. Z toho důvodu je nezbytné věnovat určitou pozornost prevenci předcházení takových situací. V posledním bodě jsem se zaměřila na zaměstnance sociálně-právní ochrany dětí a na jejich povinnosti a oprávnění. Zaměstnanci úřadu sociálně-právní ochrany dětí České republiky, Slovenské republiky, ale i Republiky Slovinsko v rámci plnění svých úkolů navštěvují rodiny a děti v místě jejich bydliště a navštěvují děti i ve školských nebo zdravotních zařízeních. Dohlíží zejména na to, zda jejich zázemí odpovídá podmínkám pro jejich vývoj.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsem se zabývala komparací systémů sociálně-právní ochrany dětí (dále jen SPOD) v České republice, Slovenské republice a Republice Slovinsko. Práce byla zpracována na základě studia odborné literatury a je rozdělena do dvou částí - teoretické a empirické. Teoretická část je pak dále situována do tří celků, podle porovnávaných zemí. Jednotlivé celky se věnují SPOD v dané zemi. Sociálně-právní ochrana dětí je v české legislativě definována zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Na tento zákon navazuje Deklarace práv dítěte, která vymezuje práva dítěte. SPOD má svůj systém, který vymezuje, jakým dětem, kým a za jaké situace se péče poskytuje. V práci dále popisuji historický vývoj ochrany dětí, který odráží změny v pohledu na rodinné a občanské právo. Charakterizuji fungování systému SPOD, jednotlivé orgány a jejich pracovníky, kteří práci vykonávají. Věnovala jsem se také jednotlivým formám náhradní rodinné péče. Podrobně jsem popsala fungování systému sociálně-právní ochrany dětí a sociální kurately na Slovensku. Systém péče o děti na Slovensku je specifikován v zákoně č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, který vymezuje nejlepší zájem dítěte. Zákon také definuje sociální kuratele řešící problematiku nezletilých dětí, které se dopustily trestného činu, případně přestupku. V práci zmiňuji Národní akční plán pro děti na období 2013-2017, který prezentuje hlavní nástroje pro naplňování závazků Úmluvy o právech dítěte a její metodologii. Stejně jako v první části jsou specifikovány formy náhradní rodinné péče. Věnovala jsem se také systému, který upravuje práva dětí v Republice Slovinsko. Významným zdrojem rodinného práva v této zemi je *Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR)*, volně přeloženo jako *Zákon o manželství a rodinných vztazích*. Specifikuji orgány upravující práva dětí, které dohlíží na ochranu práv a zájmů dítěte. Stejně jako ve dvou předešlých částech charakterizuji formy náhradní rodinné péče. Všechny tři země ve svých právních úpravách dbají zejména na nejlepší zájem a blaho dítěte.

Komparativní část byla věnována porovnání jednotlivých systémů ve vybraných zemích. V první části jsem se zabývala komparací legislativ v jednotlivých zemích, které upravují práva dítěte. Poté jsem detailně rozebrala druhy a výše dávek pěstounské péče. Pro přehlednost jsem vytvořila modelový příklad, který ukazuje výši poskytovaných dávek v daných zemích. Navázala jsem na sociální služby pro rodiny s dětmi, které státy poskytují. V poslední části jsem porovnávala oprávnění a povinnosti zaměstnanců SPOD.

Stanovené cíle diplomové práce byly úspěšně naplněny. Podařilo se mi představit současný systém sociálně-právní ochrany dětí v České republice, Slovenské republice

a Republice Slovinsko. Na základě komparace jsem zjistila provázanost a rozdílnost v jednotlivých systémech ve vybraných zemích.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- BOTEK, O. Sociální politika pro sociálních pracovníků. Piešťany: PN print, 2009. 112 s. ISBN 978-80-970240-0-0.
- BOHINC, Rado, CERAR Miro a RAGELJ Barbara. *Temelji prava in pravne ureditve: Temelji prava in pravne ureditve za nepravnike*. Vyd. 1. Lublaň: GV založba, 2006. ISBN 86-7061-411-1.
- BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o osvojení (adopci)*. 3., přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-18-0.
- DUNOVSKÝ, Jiří et al. 1999. Sociální pediatrie. Vybrané kapitoly. Praha: Grada Publishing, 284 s. ISBN 80-7169-254-9.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- KAHOUN, V. et. al. Vybrané kapitoly k sociální práci – sociální práce II. Praha: TRITON, 2007. 281 s. ISBN 978-80-7387-064-5.
- KOLÁŘ, Zdeněk. Výkladový slovník z pedagogiky. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 192 s. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KOLÁŘ, Zdeněk. Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KOLUCHOVÁ, Jarmila a Zdeněk MATĚJČEK. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN: 80-7178-637-3.
- KOVAŘÍK, Jiří, Věduna BUBLEOVÁ a Kateřina ŠLESINGEROVÁ. Náhradní rodinná péče v praxi. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-987-7.
- KRAUSOVÁ, Lucie a Věra NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: ASPI, 2006, 228 s. ISBN 8073572141.
- KUBÍČKOVÁ, Gabriela. *Náhradná rodinná výchova detí*. Bratislava: Práca, 1990. Servis (Poradenská služba Práce).
- LAHNEROVÁ, Dagmar. *Asertivita pro manažery*. Praha: Grada, 2009. Manažer. Komunikace. ISBN 978-80-247-2892-6.
- LANGMEIER, Josef, MATĚJČEK, Zdeněk. 1974. Psychická deprivace v dětství. Praha : Avicenum, 400 s. ISBN 08-049-74.
- MACELA, Miloslav. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, xxii, 890 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-727-0.

MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, 309 s. ISBN 978-80-262-0211-0.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Portál, 2008, 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0.

NOVÁK, Ondřej. *Náhradní péče o děti v Dánsku, v Anglii a Walesu, na Slovensku a v Polsku*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2013. ISBN 978-80-87455-15-9.

NOVOTNÁ, Věra. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí s komentářem*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. ISBN 978-80-7263-914-4.

NOVOTNÁ, Věra a Eva BURDOVÁ. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-86131-72-6.

PAVELKOVÁ Bronislava, Gabriela KUBÍČKOVÁ a Vlasta ČEČOTOVÁ. *Zákon o rodině: Komentář s judikaturou*. - 1. vyd. - Bratislava: Heuréka, 2005. ISBN 80-88870-45-3.

PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi* [online]. Praha: Grada, 2012, 187 s. ISBN 978-80-247-4317-2.

RADVANOVÁ, Senta. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-578-7.

TOMEŠ, I. a kol. 2002. *Sociální správa*. Praha: Portál, 2002, 303 s. ISBN 80-7178-560-1.

SOBOTKOVÁ, Irena a Veronika OČENÁŠKOVÁ (2013). *Pěstounská péče očima těch, kteří v ní vyrostli: trendy vs. zkušenosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

STRAUSS, A. L.; CORBIN, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. Scan; sv. 2. ISBN 80-85834-60-X

SYCHROVÁ, Adriana. *Pedagogické aspekty náhradní rodinné péče*. Vydání I. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, 2015. Monographica. ISBN 978-80-7395-955-5.

ŠVARÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VLČKOVÁ, Marie. *Týrané dieťa*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2001. ISBN 80-223-1574-5.

VRÁNOVÁ, Lucie. *Sociálně-právní analýza přechodné pěstounské péče v České republice*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-09-8.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-727-0.

LEGISLATIVA

ČESKO. Zákon č. 141/1961 ze dne 29. listopadu 1961 o trestním řízení soudním. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>

ČESKO. Zákon č. 94/1963 ze dne 4. prosince 1963 o rodině. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-94>

ČESKO. Zákon č. 99/1963 ze dne 4. prosince 1963 občanský soudní řád. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>

ČESKO. Zákon č. 2/1969 ze dne 8. ledna 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>

ČESKO. Sdělení č. 104/1991 ze dne 30. září 1990 federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>

ČESKO. Sdělení č. 209/1992 ze dne 21. února 1991 federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209/zneni-19981101>

ČESKO. Zákon č. 117/1995 Sb., ze dne 26. května 1995 o státní sociální podpoře. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

ČESKO. Zákon č. 325/1999 ze dne 11. listopadu 1999 o azylu. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

ČESKO. Zákon č. 326/1999 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>

ČESKO. Zákon č. 359/1999 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

ČESKO. Zákon č. 257/2000 ze dne 14. července 2000 o probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>

ČESKO. Sdělení č. 132/2000 ze dne 9. prosince 2000 o přijetí Evropské úmluvy o osvojení dětí. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=132&r=2000>

ČESKO. Sdělení č. 47/2001 ze dne 8. června 2001 Sdělení č. 47/2001 o právním postavení dětí narozených mimo manželství. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/ss01047>

ČESKO. Sdělení č. 54/2001 ze dne 2. července 2001 o výkonu práv dětí. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/ss01054>

ČESKO. Sdělení č. 141/2001 ze dne 31. prosince 2001 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/info/ss01141>

ČESKO. Zákon č. 109/2002 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

ČESKO. Sdělení č. 45/2003 ze dne 7. května 2003 o přijetí Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2003-45>

ČESKO. Zákon č. 218/2003 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví 132/2000 ve věcech mládeže). In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

ČESKO. Zákon č. 221/2003 ze dne 26. června 2003 o dočasné ochraně cizinců. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221>

ČESKO. Zákon č. 108/2006 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

ČESKO. Zákon č. 40/2009 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO. Zákon č. 89/2012 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ČESKO. Zákon č. 473/2012 ze dne 17. prosince 2012 o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-473>

ČESKO. Zákon č. 292/2013 ze dne 12. září 2013 o zvláštních řízeních soudních. In: Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-292>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Vyhláška č. 33/1959 z 5. mája 1959 o Dohovore o vymáhání výživného v cudzine. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1959-33>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 104/1991 z 30. septembra 1990 federálneho ministerstva zahraničných vecí o dojednaní Dohovoru o právach dieťaťa. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1991-104>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 209/1992 ze dne 18. marca 1992 o dojednaní Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobod. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-209>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 119/2001 ze dne 28. decembra 1992 o prijatí Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-119>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 366/2001 ze dne 22. marca 2001 o uzavretí Európskeho dohovoru o uznávaní a výkone rozhodnutí týkajúcich sa starostlivosti o deti a o obnove starostlivosti o deti. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-366>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 380/2001 ze dne 15. mája 2001 o uzavretí Dohovoru o ochrane detí a o spolupráci pri medzištátnych osvojeniach. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-380>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 453/2003 z 30. októbra 2003 o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-453>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 36/2005 z 19. januára 2005 o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-36>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 305/2005 z 25. mája 2005 o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-305>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 627/2005 z 14. decembra 2005 o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti dieťa. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-627>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 201/2008 ze dne 15. mája 2008 o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 615/2006 Z. z. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-201>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 466/2008 z 30. októbra 2008 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-466>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Vyhláška č. 643/2008 z 18. decembra 2008, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, ktorou sa vykonávajú niektoré

ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-643>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 448/2008 z 1. ledna 2009 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2008-448>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 217/2010 z 27. Apríla 2010 o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2010-217>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 125/2013 z 22. mája 2013 ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2013-125>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 94/2016 ze dne 1. januára 2016 o doplnení zoznamu zmluvných strán Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2016-94>

SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Oznámenie č. 34/2017 ze dne 1. februára 2017 o doplnení zoznamu zmluvných strán Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa. In: Zbierka zákonov SR. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2017-34>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 30/1986 z dne 28. 7. 1986 o nepravdnem postopku. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO492>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 45/1999 z dne 11. 6.1999 o ratifikaciji Konvencije o varstvu otrok in sodelovanju pri meddržavnih posvojitvah. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-02-0048?sop=1999-02-0048>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 86/1999 z dne 22. 10. 1999 o ratifikaciji Evropske konvencije o uresničevanju otrokovih pravic. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-02-0082?sop=1999-02-0082>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 110/2002 z dne 18. 12. 2002 o izvajanju rejniške dejavnosti. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3400>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 85/2004 z dne 8. 2. 2004 o ratifikaciji Konvencije o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-02-0093?sop=2004-02-0093>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 69/2004 z dne 24. 6. 2004 o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO40>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Pravilnik št. 128/2004 z dne 30. 11. 2004 o pripravništvu na področju socialnega varstva. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-5364?sop=2004-01-5364>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 3/2007 z dne 12. 1. 2007 o socialnem varstvu. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO869>

REPUBLIKA SLOVINSKO. Zakon št. 113/2007 z dne 11.12. 2007 o ratifikaciji Sporazuma med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Makedonije o meddržavnih posvojitvah. In: Pravno-informacijski sistem. Dostupné z: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/83653>

INTERNETOVÉ ZDROJE

Center za socialno delo. Dejavnosti centra. *Rejništvo*. [online]. 2017. [citované 2017-02-25]. Dostupné z: <http://www.csd-lj-siska.si/dejavnosti/rejnistvoposvojitve.asp>

Center za socialno delo Maribor. Posebno varstvo otrok in mladostnikov. *Ukrepi za zaščito pravic in koristi otrok*. [online]. 2014. [citované 2017-03-10]. Dostupné z: <http://csd-mb.si/dejavnosti/varstvo-otrok-in-druzine/posebno-varstvo-otrok-in-mladostnikov/ukrepi-csd-za-varstvo-otrok/>

Center za socialno delo Ljubljana Bežigrad. *Posvojitve*. [online]. 2017. [citované 2017-03-14]. Dostupné z: <http://csd-lj-bezigrad.si/storitve-in-naloge/posvojitve/http://csd-lj-bezigrad.si/storitve-in-naloge/posvojitve/>

Convention on the Rights of the Child. *United Nations for Human Rights Office of the High Commissioner* [online], [cit. 2017-02-25]. New York. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

ČNB. *Kurzy devizového trhu*. [online]. © 2003-2017. [citované 2017-04-5]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_rok.jsp?rok=2016

Evropská komise. *Vaše práva v oblasti sociálního zabezpečení ve Slovinsku*. [online]. 2012. [citované 2017-03-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Slovenia_cs.pdf

FRIEDMAN, E. et. al. Škola ako geto. Systematické nadmerné zastúpenie Rómov v špeciálnom vzdelávaní na Slovensku. [online]. Budapest: Roma Education Fund, 2009. [citované 2016-10-10]. ISBN 978-963-9832-09-1. Dostupné z: http://www.diskriminacia.sk/sites/default/files/Skola_ako_geto_CVEK_09.pdf.

Humanium Together for Children's Rights. *Geneva Declaration of the Rights of the Child 1924*. [online]. 2008. [citované 2017-04-12]. Dostupné z: <http://www.humanium.org/en/childrens-rights-history/references-on-child-rights/geneva-declaration/>

MPSVR SR, *Národný akčný plán pre deti na roky 2013-2017 – aktualizovaný pre rok 2015 a nasl.* [online] 2015. [cit. 2016-11-13]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/konzultacne-organy/rada-vlady-sr-ludske-prava-narodnostne-mensiny-rodovu-rovnost/vybor-deti-mladez/dokumenty/vlastnymat.pdf>

MPSV, Rodina a ochrana práv dětí. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany*. [online] 2013. [cit. 2017-08-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14304>

MPSVR SR. *Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela*. [online]. 2014. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialnopravna-ochrana-deti-socialna-kuratela/>

Právo na dětství. Projekty. *Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí*. [online]. © 2017 [citované 2017-04-04]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/projekty/aktualni-projekty/systemovy-rozvoj-a-podpora-nastroju-socialne-pravni-ochrany-deti/>

Republika Slovenija. Centri za socialno delo. [online]. 2016. [citované 2017-02-25]. Dostupné z: <http://csd-slovenija.org/sl/center/center-za-socialno-delo/see.page/posvojitve>

Republika Slovenija. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. *Posvojitve*. [online]. 2017. [citované 2017-02-25]. Dostupné z: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/posvojitve/

Republika Slovenija. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. *Rejništvo*. [online]. 2017. [citované 2017-04-05]. Dostupné z: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/rejnistvo/

Republika Slovenija. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. *Družina*. [online]. 2017. [citované 2017-03-21]. Dostupné z: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/

RSUS, Pravna podlaga. *Ustava*. [online]. 2011. [citované 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.us-rs.si/o-sodiscu/pravna-podlaga/ustava/>

SNRP. *Současný systém sociálně-právní ochrany dětí v České republice*. [online]. © 2013 – 2016 [citované 2017-03-16]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/soucasny_system_socialne_pravni_ochrany_deti_v_ceske_republice

Skupnost centrov za socialno delo. *Centrov za socialno delo Slovenije*. [online]. © 2011-2017. [citované 2017-03-21]. Dostupné z: <https://www.scsd.si/predstavitev-csd.html>

Slovník sociálního zabezpečení. *Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi*. [online]. © 2016-2017. [citované 2017-03-23]. Dostupné z: <http://slovník.mpsv.cz/socialne-aktivizacni-sluzby-pro-rodiny-s-detmi.html>

SINK, P. New Child Welfare Act in Finland. [online]. 2008. [citované 2016-10-9]. Dostupné z: WWW: <<http://www.childrenwebmag.com/articles/child-care-articles/thenew-child-welfare-act-in-finland>>.

UNHR office of the high commissioner. *Convention on the Rights of the Child*. [online]. © 1996-2014. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>

Varuh človekovih pravic. *Otrokove pravice*. [online]. 2010. [citované 2017-03-13]. Dostupné z: <http://www.pravice-otrok.si/?id=7>

Vyskočil F. *Právní úprava náhradní rodinné péče v České republice*. [online]. 2014. [citované 2017-03-07]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/files/File/Projekty/Pravni_uprava_NRP_v_CR_2014.pdf

ZÁRASOVÁ, Zuzana. Integrovaný portál MPSV. *Dávky pěstounské péče*. [online]. 2012. [citované 2017-03-07]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/dpp>

SEZNAM ZKRATEK

Atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EU	Evropská unie
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MPSVR	Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny
Např.	například
OSPOD	odbor sociálně-právní ochrany dětí
RS	Republika Slovinsko
SPO	sociálně-právní ochrana
SR	Slovenská republika
tj.	to je
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
URS	Ustava Republike Slovenije
ZOSPOD	Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele
ZSV	Zakona o socialnem varstvu
ZZZDR	Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Tabulka 1 Vnitrostátní normy upravující práva dítěte (vlastní).....	50
Tabulka 2 Mezinárodní normy upravující práva dítěte (vlastní).....	53
Tabulka 3 Porovnání dávek pěstounské péče v jednotlivých zemích (vlastní).....	55
Tabulka 4 Měsíční příspěvek na úhradu potřeb dítěte	56
Tabulka 5 Měsíční příspěvek na úhradu potřeb, závislého dítěte na jiné FO	57
Tabulka 6 Měsíční odměna pěstouna	57
Tabulka 7 Příspěvek na převzetí dítěte do pěstounské péče	58
Tabulka 8 Výše příspěvků za péči o jedno dítě mladší 18 let.....	62
Tabulka 9 Výše příspěvků za péči o jedno dítě starší 18 let	63
Tabulka 10 Modelový příklad (vlastní).....	63
Tabulka 11 Přehled sociální služeb Česká republika	65
Tabulka 12 Přehled sociální služeb Slovenská republika	66
Tabulka 13 přehled sociálních služeb Slovinsko	67
Tabulka 14 Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí v ČR	69
Tabulka 15 Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí v SR.....	70
Tabulka 16 Oprávnění zaměstnanců sociálně-právní ochrany dětí v RS.....	71

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Komparace dávek pěstounské péče (vlastní).....	64
---	----